

LUNDS
UNIVERSITET

Företagsekonomiska Institutionen
Ekonomihögskolan

Magisteruppsats
Juni 2007

Hur väl uppfyller företagen
redovisningskraven i IFRS 3,
IAS 36 och IAS 38?

Författare

Niklas Svensson 810411-4098
Nils Wramell 811013-4015
Fredrik Rubin 810203-3613

Handledare

Olof Arwidi
Sven-Arne Nilsson

Sammanfattning

Titel:	Hur väl uppfyller företagen redovisningskraven i IFRS 3, IAS 36 och IAS 38?
Seminarium:	2007-09-21
Ämne/Kurs:	FEK 591, Magisteruppsats, Företagsekonomi, 10 poäng
Författare:	Fredrik Rubin, Niklas Svensson, Nils Wramell
Handledare:	Olof Arwidi, Sven-Arne Nilsson
Nyckelord:	Goodwill, Nedskrivningar, Immateriella tillgångar, Värdenedgångsprövning, IFRS 3
Syfte:	Syftet är att kartlägga huruvida företag på Large Cap- och Mid Cap-listorna uppfyller redovisningskraven i IFRS 3, IAS 36 och IAS 38. Vidare skall vi analysera skillnader mellan olika branscher.
Metod:	Vi har genomfört två undersökningar med utgångspunkt från den kvantitativa metoden. För att förtydliga resultatet vi erhöll valde vi att komplettera med en kvalitativ metod. Genomgående återfinns en deduktiv ansats.
Teoretiskt perspektiv:	I litteraturgenomgången presenterar vi hur redovisningen såg ut tidigare samt hur det ser ut idag. Normerna som behandlas är främst hämtade från IAS 36, IAS 38 och IFRS 3.
Empiri:	Empirin består av två undersökningar. Huvudundersökningen baseras på årsredovisningar för 2006 för: Industriella, finansiella och IT- branscherna. Där genomförs en granskning av utvalda punkter. Denna undersökning kompletteras sedan av en intervju med en auktoriserad revisor.
Resultat:	Vår slutsats är att företagen uppfyller regelverkets krav på ett bra sätt. Fördelningen av goodwill på kassagenererande enheter sker av samtliga undersökta företag. Majoriteten av företagen fördelar goodwill på Affärs-/Verksamhetsområde. Samtliga företag genomför också värdenedgångsprövning av kassagenererande enheter på vilket goodwill har fördelats och nästan alla använder sig av nyttjandevärdet. Nedskrivningar sker framförallt inom de industriella branscherna och nyttjandevärdet har legat till grund vid samtliga tillfällen. Ett förvånansvärt stort antal företag har underlåtit att lyfta ut immateriella tillgångar från goodwill. Något bransch samband kan vi inte se, men däremot att samtliga använder sig av anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar vid värdering av immateriella tillgångar.

Abstract

- Title:** How well companies fulfill the annual report according to IFRS 3?
- Seminar date:** 2007-09-21
- Course:** FEK 591, 10 Swedish credits (15 ECTS)
- Authors:** Fredrik Rubin, Niklas Svensson, Nils Wramell
- Advisor:** Olof Arwidi, Sven-Arne Nilsson
- Key words:** Goodwill, Impairment loss, Intangible asset, Impairment test, IFRS 3
- Purpose:** The purpose of this study is to examine how companies on Large Cap- and Mid Cap fulfill their accounting according to IAS 36, IAS 38 and IFRS 3. Further more will we analyze the difference between the industries.
- Methodology:** We choose to do two examinations with the starting point from the quantitative method. To clarify the result we received, we choose to supplement with a qualitative method. We chose a deductive approach.
- Theoretical perspectives:** In the theoretical chapter we present how the accounting looked before and how it looks today. The theory's that are discussed are mainly collected from IAS 36, IAS 38 and IFRS 3.
- Empirical foundation:** The empirical material consists of two survey's. The primary survey is based on 2006 years annual reports for: Industrial, financial and IT- industries. A review is made of the selected standards. This survey is then supplemented by an interview with an authorized accountant.
- Conclusion:** Our conclusion is that companies fulfill the acquired regulations. Distribution of goodwill on cash generating units has been fulfilled by all the companies. A majority of the companies is distributing goodwill on business and operational segments. All companies also accomplish impairment-tests of cash generating units on which goodwill has been distributed, and almost every company uses usefructary value. Impairment loss occurs especially in Industrial industries and usefructary value has been the general method in all the occasions. A large number of companies has neglected to separate intangible assets from goodwill. We have not found any relations between the industries. But in the contrary all the companies uses acquisition value minus value adjustments in valuation of intangible assets.

Förkortningar

IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Boards
IASC	International Accounting Standards Committee
IFRIC	International Financial Reporting Interpretation Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
SIC	Standing Interpretations Committee
RR	Redovisningsrådet
BNF	Bokföringsnämnden

Innehållsförteckning

1 Inledning	9
1.1 Bakgrund	9
1.2 Problemformulering	11
1.3 Syfte	12
1.4 Avgränsningar	12
1.5 Disposition	14
2 Litteraturgenomgång.....	15
2.1 Försiktighetsprincipen.....	15
2.1.1 Den rättvisande anglosaxiska bilden.....	16
2.2 IFRS 3 – Rörelseförvärv	16
2.2.1 Poolningsmetoden.....	17
2.2.2 Förvärvsmetoden.....	17
2.3 Goodwill på kassagenererande enheter.....	17
2.3.1 RR 1:00.....	18
2.4 IAS 36 – Nedskrivningar	18
2.4.1 Bakgrund	19
2.4.2 Värdenedgångstest	19
2.5 IAS 38 – Immateriella tillgångar	21

2.5.1 Bakgrund	21
2.5.2 Redovisning och värdering av immateriella tillgångar	22
2.5.3 Avskrivning av immateriella tillgångar.....	25
3 Metod.....	26
3.1 Metodval	26
3.1.1 Kvantitativ och kvalitativ metod.....	27
3.1.2 Induktiv och deduktiv ansats	28
3.1.3 Datainsamling	29
3.2 Undersökta punkter.....	29
3.3 Undersökning 1.....	30
3.3.1 Tillvägagångssätt och granskning	30
3.3.2 Förklaringar av punkter	31
3.4 Intervju med auktoriserad revisor.....	33
3.4.1 Val av respondent.....	33
3.4.2 Genomförande	33
3.5 Informationssökning	33
3.6 Källkritik	34
3.7 Metodkritik.....	34
3.8 Sammanfattning.....	35
4 Empiri	36
4.1 Granskning av årsredovisningar	36

4.1.1 Sammanfattning	45
4.2 Intervju	46
4.3 Sammanfattning	49
5 Analys	50
5.1 Inledning	50
5.2 Problemfråga 1	50
5.3 Problemfråga 2	52
5.4 Problemfråga 3	54
6 Slutsats	56
6.1 Sammanfattning	58
6.2 Förslag till fortsatta studier	59
Källförteckning	60
Publicerade källor	60
Muntliga källor	62
Bilaga 1	63

1 Inledning

Vi inleder kapitlet med en bakgrund för att sätta in läsaren i det ämne som vi valt att behandla. Detta följs av en problemformulering som mynnar ut i våra tre problemfrågor och syftet. Kapitlet avslutas med avgränsningar samt en disposition.

1.1 Bakgrund

Sedan 2005 är International Financial Reporting Standards (IFRS) den gemensamma redovisningsstandard som skall användas av noterade bolag i EU vid upprättande av koncernredovisning. De standarder som skall tillämpas är IFRS och International Accounting Standards (IAS), och de ska kompletteras av International Financial Reporting Interpretation Committee (IFRIC), tidigare Standing Interpretations Committee (SIC), vid tolkning. Som ett samlingsbegrepp används IFRS. De internationella redovisningsstandarderna utformas av International Accounting Standards Boards (IASB), tidigare International Accounting Standards Committee (IASC), som är ett expertorgan som skall harmonisera världens redovisningsprinciper av olika länder världen över. (IFRS/IAS s. 3) Syftet med att harmonisera redovisningsstandarder är att förenkla jämförelser av företag från olika länder. Anledningen är framförallt att externa användare ofta grundar ekonomiska beslut på de ekonomiska rapporter som företag lämnar. (IFRS/IAS s. 8)

Den 31 mars 2004 publicerade IASB den nya standarden IFRS 3 som behandlar företagsförvärv. IFRS 3 ersatte IAS 22, Företagsförvärv och samgående, och medförde dessutom en revidering av IAS 36 och IAS 38 som tar upp nedskrivningar respektive immateriella tillgångar. (E&Y 2004 juni s. 2)

De största effekterna av införandet av IFRS 3 är att poolningsmetoden inte längre är tillåten vid företagsförvärv, goodwill skall inte längre skrivas av och det ställs betydligt högre krav på att identifiera immateriella tillgångar i det förvärvade företaget. (Deloitte Agenda 2004 nr.7)

Poolningsmetoden medför att en koncern som bildats till följd av ett samgående mellan två jämbördiga parter inte redovisar en goodwillpost. Det innebär att resultatet inte belastas av

goodwillavskrivning och det redovisade resultatet kommer att bli högre än om förvärvsmetoden används. (Artsberg 2005 s. 388)

Tidigare var det Redovisningsrådet (RR) 1:00, baserad på IAS 22, som styrde svenska företags koncernredovisning. Enligt RR 1:00 punkt 54 skall goodwill skrivas av på ett systematiskt sätt över nyttjandeperioden, dock skall den inte antas vara längre än 20 år om inte annat kan påvisas. Det förelåg alltså en syn på goodwill som en ändlig tillgång som skall skrivas av linjärt (RR 1:00 p. 55).

Övergången från RR 1:00 till IFRS 3 genomfördes i rapporteringen för 2005, med jämförelsetal för 2004 och innebar en del förändringar från tidigare redovisning. Enligt RR 1:00 skulle företagen redovisa enligt förvärvsmetoden vid förvärv om en förvärvare kunde identifieras och poolningsmetoden vid samgåenden om en förvärvare inte gick att identifiera. I och med införandet av IFRS 3 skall samtliga förvärv och samgåenden redovisas enligt förvärvsmetoden. Att ett flertal immateriella tillgångar skall identifieras och tas upp för sig i förvärvsanalysen, även om de inte uppfyller kriterierna för redovisning av immateriella tillgångar enligt IAS 38, uttrycks nu klarare. Enligt IAS 22 och därmed RR 1:00 var kraven på att redovisa dem separat låga för företagen, varför de till stor del ingick i goodwillposten. Förvärvad goodwill skall inte längre skrivas av över den ekonomiska livslängden, maximalt 20 år om inte annat föreligger, utan istället skall kassagenererande enheter värdenedgångsprövas minst årligen enligt IAS 36. (E&Y 2005 s.6) Förvärvad goodwill skall för denna prövning fördelas på var och en av förvärvarens kassagenererande enheter, eller grupper av kassagenererande enheter. (IAS 36 p. 80)

Utöver de förändringar som IFRS 3 medför fastställdes även ändringar i IAS 36 och IAS 38. Värdenedgångsprövning innebär att det redovisade värdet av tillgången skall testas minst en gång per år och vid behov skrivas ner. I fortsättningen kommer vi att använda det svenska begreppet värdenedgångsprövning. Dessutom ökar kravet på att identifiera immateriella tillgångar i det förvärvade företaget. (Deloitte Agenda 2004 nr. 7) Enligt IAS 38 finns det idag två alternativa metoder vid värderingen av immateriella tillgångar. Huvudregeln är värdering till anskaffningsvärden och alternativregeln är värdering till verkliga värden. (E&Y 2005 s.16)

1.2 Problemformulering

I och med införandet av IFRS 3 och uppdateringarna av IAS 36 och 38 har kraven på företagens redovisning förändrats. Detta leder fram till tre frågor som vi undersöker närmare i uppsatsen.

Det första problemet behandlar identifieringen av kassagenererande enheter varpå goodwill har fördelats. Identifieringen av kassagenererande enheter innebär att företagen måste allokera goodwillvärden till enskilda segment (IAS 36 p. 80). För att detta skall vara möjligt krävs det att företag kan dela upp sin verksamhet i mindre enheter varpå goodwillvärden skall fördelas. Vi vill därför undersöka hur detta efterlevs, samt på vilka nivåer det sker.

Vårt andra problem behandlar värdenedgångsprövning av kassagenererande enheter varpå goodwill har fördelats samt hur ett eventuellt nedskrivningsbehov redovisas. Att det inte längre går att skriva av goodwill utan det istället skall värdenedgångsprövas minst årligen innebär en ny situation för företagen. Vi vill undersöka hur väl företagen har anpassat sig till de nya reglerna.

I och med att IFRS 3 infördes ökade kraven på att identifiera immateriella tillgångar skilt från goodwill. Många immateriella tillgångar skall tas med var för sig i förvärvsanalysen och inte som en helhet. Eftersom det kan vara svårt för företagen att identifiera de immateriella tillgångarna är vår tredje fråga om företagen har gjort detta, samt vilka värderingsprinciper företagen använder.

Denna diskussion leder fram oss till våra tre problemfrågor:

1. Identifierar företag kassagenererande enheter på vilka goodwillvärden har fördelats samt på vilka nivåer sker det?
2. Genomför företag värdenedgångsprövning av kassagenererande enheter på vilka goodwillvärden har fördelats och leder det till nedskrivningsbehov?
3. Särskiljer företag förvärvade immateriella tillgångar från goodwill, samt vilka värderingsprinciper har använts?

1.3 Syfte

Syftet är att kartlägga huruvida företag på Large Cap- och Mid Cap-listorna uppfyller redovisningskraven i IFRS 3, IAS 36 och IAS 38. Vidare skall vi analysera hur företag från olika branscher skiljer sig åt.

1.4 Avgränsningar

Vi avgränsar vår uppsats till att endast omfatta företag som är noterade på Mid Cap- och Large Cap-listorna vid Stockholmsbörsen. Detta ger oss möjlighet att studera skillnader mellan företag beroende på deras storlek. Företag noterade på Mid Cap-listan har ett börsvärde mellan 150 miljoner till 1 miljard euro och företag på Large Cap-listan över en miljard euro (OMX, Handel, Den Nordiska Börsen).

Vi har avgränsat oss till tre branscher som skiljer sig åt. För att få in en bransch där det har genomförts många förvärv de senaste åren har vi efter diskussion med våra handledare valt IT-branschen. Även industribranschen ser vi som intressant, då den innehåller många svenska storföretag som ofta har varit verksamma under en längre tid. Vi undersöker även den finansiella branschen eftersom den skiljer sig mycket åt i förhållande till de två andra branscherna. Skillnaden mellan våra tre branscher ger oss en bred bild av hur företag följer redovisningskraven i IFRS 3, IAS 36 och IAS 38. Branschindelningen följer den Nordiska börsens branschindelning Global Industry Classification Standard (GICS) (OMX, Handel, Sektorer).

Industri innefattar företag vars huvudsakliga verksamhet består av industrivaror och tjänster. Finansbranschen innefattar såväl finansföretag som fastighetsföretag. Det kan vara allt från bankverksamhet och försäkringsbolag, till renodlad fastighetsförvaltning. Vår tredje bransch, informationsteknik, innehåller både utveckling av IT-program och IT-tjänster samt företag som tillhandahåller den tekniska utrustningen inom området.

Antalet företag i undersökningen från Large Cap-listan är 4 stycken i IT-branschen, 21 i finansiella branschen och 17 i industribranschen, totalt 42. På Mid Cap-listan finns det 9 företag i IT-branschen, 14 i finansbranschen och 20 i industribranschen, totalt 43. Vi har studerat årsredovisningar från 2006 för att få en så uppdaterad och relevant information som

möjligt. Antal företag som vi undersöker i respektive bransch och lista följer i tabell 1, Antal företag.

Tabell 1, Antal företag

Bransch	LargeCap	MidCap
IT	3	7
Finansiella	13	6
Industri	16	20
Totalt	32	34

I tabell 1, Antal företag, finns det ett bortfall från vårt ursprungliga urval. Det beror till stor del på naturliga avgränsningar, i form av företag som inte innehar goodwill. Eftersom det bland annat ingår i vårt syfte att studera goodwill på kassagenererande enheter, är det en grundförutsättning att företagen innehar goodwill. Få av fastighetsföretagen innehar goodwill och försvinner därför ur urvalet. Det gör att 4 företag försvinner från finansiella branschen på Large Cap-listan. Dessutom försvinner ytterligare 4 företag, då de inte har redovisat någon goodwill. I IT-branschen försvinner ett företag eftersom deras årsredovisning för 2006 inte har släppts i tid till denna uppsats. Av denna anledning försvinner även ett bolag från industribranschen. På Mid Cap-listan försvinner 8 företag från finansiella branschen då de är fastighetsbolag utan goodwill och från IT-branschen har ett företag försvunnit, då de inte har redovisat någon goodwill.

Avgränsningarna som vi gör i IFRS 3, IAS 36 och IAS 38 behöver en grundlig genomgång och därför redogörs dessa i ett enskilt kapitel under metodkapitlet (se 3.3).

1.5 Disposition

För att underlätta för läsaren presenterar vi här en kort beskrivning av uppsatsens fortsatta disposition och kapitlens innehåll.

Kapitel 2 Litteraturgenomgång

I kapitlet tar vi upp poolningsmetoden, samt vilken effekt det blir av att endast använda förvärvsmetoden. Utöver detta förklarar vi den tidigare efterföljande redovisningen av goodwill enligt RR 1:00 och den nya enligt IAS 36. Slutligen förklaras de nya effekterna av särskiljningen av immateriella tillgångar från goodwill i enlighet med IAS 38.

Kapitel 3 Metod

I metodkapitel beskrivs tillvägagångssättet som använts för insamling och bearbetning av information till denna studie. Vi förklarar hur vi har genomfört vår undersökning och vilka metoder vi har använt oss av. Kapitlet är tänkt att fungera som en guide där läsaren kan följa vårt arbetssätt från syfte till slutsats och se den röda tråden i arbetet.

Kapitel 4 Empiri

I detta kapitel presenteras studiens empiriska undersökning. Vi redogör här för själva innehållet i undersökningarna som ligger till grund för uppsatsen.

Kapitel 5 Analys

I det femte kapitlet analyseras materialet i empirin. Analysen bygger på uppsatsens huvudfrågeställning och binder samman litteraturgenomgången med empirin för att fylla uppsatsens syfte.

Kapitel 6 Slutsatser

I kapitel sex sammanfattar vi studiens resultat och drar slutsatser utifrån analysen. Vi ger även här förslag till fortsatta studier.

2 Litteraturgenomgång

Vi redogör vad poolningsmetoden innebär och vilken effekt det blir av att i framtiden endast använda förvärvsmetoden. Vidare förklarar vi den tidigare redovisningen av goodwill enligt RR 1:00 och den nya enligt IAS 36. Kapitlet avslutas med en förklaring av de nya effekter som IAS 38 medför vid särskiljningen av immateriella tillgångar från goodwill.

2.1 Försiktighetsprincipen

Det svenska redovisningstänkandet har ända sedan redovisningsdebattens start varit påverkad av försiktighetsprincipen. Den starka ställningen kan delvis förklaras av det starka tyska inflytandet. Artsberg (2005) påpekar att försiktighetsprincipens betydelse kan kopplas till beskattningen. Staten har historiskt sett varit generös vad gäller företagens möjlighet att bygga reserver. Försiktighetsprincipens innebörd kan ses som att man hellre kostnadsför än aktiverar en utgift, i alla fall under osäkerhet (Artsberg 2005 s. 160). För att förstå rent praktiskt hur den appliceras kan det uttryckas som att skulder inom ett bolag alltid värderades till ett så högt värde som möjligt samtidigt som man värderade tillgångar till lägsta möjliga värde. Då man med försiktighetsprincipen redovisar tillgångar till anskaffningsvärdet förknippas principen även med historiska värden (Nilsson, S 2002 s.34).

I den amerikanska debatten har det framkommit en hel del negativa argument mot försiktighetsprincipen. Några av dessa argument, är att verkliga värden i balansräkningen möjliggör för intressenter att själva bedöma riskerna. Kritikerna menar även att försiktighetsprincipens fokus på historiska värden kan medföra att relevans och tillförlitlighet kan gå förlorad då värdena som reflekteras kan vara inaktuella (Kam, V 1990).

IASB fokuserar idag på en avvägning mellan flera olika redovisningsprinciper för att återge en mer rättvisande bild av företagen. Den nya standardens användning av försiktighetsprincipen kan sammanfattas som om man använder sig av olika bedömningskriterier beroende på vilken tillgång man vill värdera. Vid verkligt värde tar kraven på relevans och validitet över kravet på försiktighet, med andra ord godtas subjektiva bedömningar (Fagerström et al 2005).

2.1.1 Den rättvisande anglosaxiska bilden

Den rättvisande bilden är från början ett begrepp som härstammar från det brittiska "a true and fair view". Inom engelsk lära knyts till begreppet dessutom ett "overriding"-begrepp. Det innebär att om redovisningsnormerna vid tillämpning i enskilda fall inte ger en rättvisande bild så skall normerna åsidosättas. Istället skall redovisningen utgå från den metod som på bästa sätt ger en rättvisande bild. Ur ett europeiskt perspektiv tolkas det på olika sätt beroende på vart man vänder sig. Sverige har valt att inte införa stycket (EU:s 4:e dir art 2 p. 5) från EU-direktiven som möjliggör tolkningen till ett "overriding"-begrepp. Även Tyskland har valt att inte införa direktiven då de anser att bestämmelserna kräver avsteg ifrån tvingande lagregler, vilket är något som de ser som otänkbart. I Sverige baserades beslutet på att det är fel om en redovisningsskyldig efter att ha följt lagen fortfarande kan känna sig osäker om huruvida man har redovisat rätt. En diskussion har även pågått huruvida begreppet god redovisningssed egentligen är ett begrepp med samma innebörd som "rättvisande bild". Slutsatsen blev för Sveriges del att man införde båda begreppen i årsredovisningslagen (Artsberg 2005 s. 155-158).

2.2 IFRS 3 – Rörelseförvärv

Skillnader mellan IFRS 3 och RR 1 som berörs i denna uppsats (E&Y 2005 s. 19)

IFRS 3

Poolningsmetoden är inte tillåten

Goodwill är inte föremål för systematisk avskrivning, utan nedskrivningsbehovet prövas minst årligen.

Avsevärt mer omfattande krav på identifieringen av tillgångar och skulder i förvärvsanalysen

RR 1

Poolningsmetoden är tillåten

Goodwill skrivs av över nyttjandeperioden, som normalt inte överstiger 20 år.

2.2.1 Poolningsmetoden

När två företag går samman och det inte går att påvisa att en av parterna är den självklara köparen, tillämpades tidigare poolningsmetoden, enligt RR 1.00. Enligt poolningsmetoden skall tillgångar och skulders värden behållas. Detta medför att samordning av redovisningsprinciper är enda förändringen som sker med de involverade företagens balansräkningar och koncernbalansräkningar. Slutligen leder detta till att goodwill ej uppkommer, däri ligger grunden för poolningsmetodens popularitet.

Kritik som ofta nämns i samband med poolningsmetoden är att den för vidare inaktuella värden. Även problemet om att förvärvare uteblir vid användning av metoden kritiserar då det enligt kritiker alltid är fråga om förvärv (Nilsson, S-A 2003).

2.2.2 Förvärvsmetoden

Förvärvsmetoden är den metod som används när man kan påvisa förvärvaren. Förvärvsmetodens syfte är att behandla ett företagsuppköp som ett vanligt köp av tillgångar. Vid användning av denna metod uppstår goodwill då man kan urskilja att köpeskillingen överstiger det redovisade värdet på tillgångar och skulder i det förvärvade bolaget (Thomasson, J 2000 s. 169).

Förvärvsmetoden kan ses som huvudmetoden för konsolidering utifrån moderföretagssynsättet. Den bygger på att alla skulder, fodringar och transaktioner mellan koncernföretag elimineras, samt att minoritetsintresse redovisas som skuld. Att förvärvsmetoden har en transaktionsinriktad syn och inte en värderingsinriktad är uppenbar då tillgångar och skulder redovisas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. Den skillnad som uppstår mellan dessa värden och de bokförda värdena redovisas som goodwill (Artsberg 2005 s. 389).

2.3 Goodwill på kassagenererande enheter

Skillnaden som uppstår vid företagsförvärv när köpeskillingen överstiger de identifierade nettotillgångarnas verkliga värde benämns som goodwill. Den redovisas som goodwill i

koncernredovisningen (IFRS 3 p. 51). Om köpeskillingen istället understiger nettotillgångarnas verkliga värde uppstår en negativ skillnad som direkt intäktsredovisas i resultaträkningen. Goodwill som uppstår i samband med förvärv definieras enligt IFRS 3 som en betalning för förväntade framtida ekonomiska fördelar som ej separat går att identifiera eller separat redogöra för. Enligt IFRS är det endast förvärvsuppkommen goodwill som får redovisas som tillgång (IFRS 3 p. 52).

I samband med ett rörelseförvärv skall eventuell goodwill fördelas på de kassagenererande enheter, eller grupper av kassagenererande enheter, som kan identifieras hos det förvärvade företaget. Nivån på vilket goodwillvärdena fördelas skall motsvara den lägsta nivå i företaget som övervakas vid den interna styrningen i företaget. Det är företagets interna segmentsnivåer som styr hur kassagenererande nivåer identifieras och avgränsas. (IAS 36 p. 80)

2.3.1 RR 1:00

Tidigare normgivning för goodwill redovisades enligt RR 1:00 och RR 17. Goodwill skulle här redovisas till anskaffningsvärdet minskat med ackumulerad av- och nedskrivning. Perioden som avskrivningarna utgjordes av uppgick oftast till 20 år och bedömdes utefter en normalbaserad nyttjandeperiod. En bedömning hur vida goodwillposten minskat i värde gjordes även vid varje bokslutstillfälle. Om det förelåg en värdeminskning skulle denna prövas med ett värdenedgångstest. Om det visade sig att ett belopp av väsentlig storlek i förhållande till företagets redovisning i helhet uppstod, krävdes upplysningar i årsredovisningen av exempelvis hur återvinningsvärdet och diskonteringsräntan beräknats (Persson, L-E, Hultèn, K 2006).

2.4 IAS 36 – Nedskrivningar

Enligt IFRS 3 skall nedskrivningsbehovet av goodwill testat minst en gång varje år. Nedskrivningsbedömningen skall beräknas utifrån nuvärden av framtida kassaflöden. Detta behandlas i IAS 36, Nedskrivningar. (E&Y 2005 s. 7)

2.4.1 Bakgrund

Nedskrivningsbehovet av en immateriell tillgång och till vilket belopp den skall skrivas ner prövades tidigare enligt RR 17, Nedskrivningar. Den överensstämmer i stort med IAS 36, Nedskrivningar, förutom de uppdateringar som kom 2004 samtidigt som IFRS 3 ersatte IAS 22 (E&Y 2005 s. 16). I RR 17 står det att istället för minst ett årligt värdenedgångstest skall det göras en kassaflödesberäkning endast om det finns indikationer på att ett nedskrivningsbehov föreligger (E&Y 2004 s. 7). Förutom kravet på att goodwillvärdet ska testas minst årligen, blir det inte längre tillåtet att återföra tidigare gjorda nedskrivningar enligt den uppdaterade versionen av IAS 36 (E&Y 2004 s.11).

Enligt IAS 36 skall immateriella tillgångar som bedöms ha obegränsad livstid och därmed inte är föremål för avskrivning, värdenedgångsprövas minst årligen. Ett exempel på en sådan immateriell tillgång är goodwill som uppstår vid företagsförvärv. Detta gäller även sådana immateriella tillgångar som inte är redo att sättas i bruk, men ändå ingår i företaget. Detta skiljer sig från RR 17:s rekommendation som säger att det endast krävs att nedskrivningsbehovet testas om det föreligger misstanke om att en tillgång har minskat i värde. Dessutom skall det förvärvade goodwillbeloppet fördelas på bolagets kassagenererande enheter enligt IAS 36. (E&Y 2005 s. 16)

2.4.2 Värdenedgångstest

Nedskrivningsbehovet på förvärvad goodwill skall, som vi tidigare skrivit, testas enligt den omarbetade IAS 36 från 2004. För att beräkna om det föreligger ett nedskrivningsbehov på förvärvad goodwill, måste denna hänföras till en eller flera kassagenererande enheter. En kassagenererande enhet är: den minsta identifierbara grupp av tillgångar som vid en fortlöpande användning ger upphov till inbetalningar som i allt väsentligt är oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar (IAS 36 p. 6). Detta kan vara till exempel ett dotterföretag, en division eller något annat segment. (Deloitte 2005 s. 11)

För att fastslå om ett nedskrivningsbehov av goodwill föreligger skall en jämförelse mellan den kassagenererande enhetens återvinningsvärde och dess redovisade värde inklusive det goodwillvärde som är hänfört till den kassagenererande enheten, göras. Återvinningsvärdet är det högsta av en tillgångs nettoförsäljningsvärde och nyttjandevärde. Om något av dessa två

värden är högre än det redovisade värdet föreligger alltså inget nedskrivningsbehov. (Deloitte 2005 s. 11)

Nettoförsäljningsvärdet av en tillgång är det verkliga värdet med avdrag för försäljningsomkostnader. Det innebär att nettoförsäljningsvärdet är det värde till vilket en tillgång kan överlåtas mellan två oberoende och samtidigt kunniga parter. Dessutom krävs det att båda parterna har ett intresse av att transaktionen genomförs. Från försäljningspriset skall det göras avdrag för direkta kostnader. (Deloitte 2005 s. 11)

Enligt Deloitte är det svårt att räkna ut nettoförsäljningsvärdet, vilket medför att framförallt nyttjandevärdet används i praktiken. Nyttjandevärdet räknas ut som: nuvärdet av de uppskattade framtida kassaflöden som tillgången väntas ge upphov till under sin nyttjandeperiod och från avyttringen vid slutet av nyttjandeperioden (Deloitte 2005 s. 11). Detta leder med automatik till en subjektiv bedömning, vilket kan göra det svårt att få trovärdiga värden vid uppskattningarna. För att få en enhetlig värderingsbas finns det regler för vad som skall styra dessa uppskattningar.

De förväntade kassaflödena ska baseras på senast fastställda budgetar och prognoser som har godkänts av styrelsen. Eftersom budgetar och prognoser är begränsade i tiden, maximalt 5 år om inte längre tid kan motiveras, skall kassaflöden som uppstår senare anses vara konstanta eller gradvis avtagande. (Deloitte 2005 s. 11)

Om värderingsprövningen skulle visa att återvinningsvärdet är lägre än det redovisade värdet på den kassagenererande enheten föreligger det alltså ett nedskrivningsbehov. Först skriver företaget ned goodwillposten och om det fortfarande skulle föreligga ett nedskrivningsbehov fördelas detta på de övriga tillgångarna i enheten (Deloitte 2005 s. 11) Nedskrivningen skall redovisas i företagets resultaträkning. (E&Y 2005 s. 63)

Slutligen skall företaget lämna upplysningar angående de metoder som använts vid beräkning av det återvinningsbara beloppet, vilka redovisningsprinciper som använts samt nedskrivningarnas beskaffenhet och belopp. (E&Y 2005 s. 63)

2.5 IAS 38 – Immateriella tillgångar

En immateriell tillgång definieras som en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form (IAS 38 p. 8). Enligt IFRS 3 skall immateriella tillgångar i ett förvärvat företag identifieras och tas upp som separata tillgångar i förvärvsanalysen, även om de inte uppfyller kriterierna i IAS 38, Immateriella tillgångar, på när en immateriell tillgång skall redovisas i balansräkningen. Enligt RR 1:00 ingår sådana tillgångar i goodwillposten och behöver inte separatredovisas. (E&Y 2005 s. 6)

2.5.1 Bakgrund

Det är RR 15, immateriella tillgångar, som behandlar redovisningen av immateriella tillgångar och precis som mellan IAS 36 och RR 17, överrensstämmer denna i stort med IAS 38. Det finns dock några punkter i IAS 38 som inte ingår i redovisningsrådets rekommendationer.

Enligt IAS 38 finns det två metoder för att värdera immateriella tillgångar. Först och främst gäller huvudregeln, där värderingen baseras på tillgångens anskaffningsvärde. Enligt den alternativa metoden baseras värdet på tillgångens verkliga värde. RR 17 godkänner inte den alternativa metoden, eftersom den inte är förenlig med ÅRL. (E&Y 2005 s. 16) För att den alternativa metoden skall kunna användas krävs det att det finns en aktiv marknad med handel av de immateriella tillgångarna. På grund av detta krav används därför denna metod ytterst sällan i praktiken, enligt Deloitte. (Deloitte 2005 s. 12)

En annan punkt som ingår i både i IAS 38 och RR 15, men som skiljer sig åt, är utgifter vid utvecklingsarbeten som tas upp som tillgång, givet att vissa kriterier är uppfyllda och därefter skrivs av över nyttjandeperioden. I RR 15 finns det ett undantag som säger att denna regel inte gäller för juridiska personer. Detta undantag saknas i IAS 38. RR 15 kräver dessutom att avskrivningstider på över 5 år skall motiveras och skälen till det skall redovisas. Slutligen skiljer sig definitionerna på en immateriell tillgång åt mellan de både rekommendationerna. Utöver definitionen i IAS 38 (se 2.5), skall en immateriell tillgång användas i produktionen, för uthyrning eller för administrativa ändamål enligt RR 15. (E&Y 2005 s. 16)

Eftersom det nu ställs högre krav på separationen mellan immateriella tillgångar och goodwill, blir det mer detaljerad information om företagens tillgångar i de finansiella

rapporterna. Med ökad information ökar också beslutsunderlaget för de externa användarna, vilket underlättar till exempel vid ekonomiska beslut.

2.5.2 Redovisning och värdering av immateriella tillgångar

En immateriell tillgång skall redovisas i balansräkningen när det är troligt att de förväntade framtida ekonomiska fördelar som kan hänföras till tillgången kommer att tillfalla företaget (sannolikhetskriteriet) och anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt (IAS 38 p. 21). Sannolikhetskriteriet anses alltid vara uppfyllt för immateriella tillgångar som förvärvas i rörelseförvärv (IAS 38 p. 33). Detta leder alltså till att en immateriell tillgång skall redovisas separat från goodwill hos förvärvaren vid förvärvstidpunkten om anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt (IAS 38 p. 34).

För att ett företag skall få ta upp en immateriell tillgång i balansräkningen krävs det att tre kriterier är uppfyllda. (IAS 38 p. 11-17)

1. Identifierbarhet: Den immateriella tillgången skall vara identifierbar för att kunna skiljas från goodwill.
2. Kontroll: Företaget skall ha kontroll över tillgången på så sätt att de framtida ekonomiska fördelarna kommer företaget till del och inte något annat.
3. Framtida ekonomiska fördelar

Som vi tidigare har skrivit, finns det två alternativa metoder för att värdera immateriella tillgångar enligt IAS 38. Huvudregeln säger att immateriella tillgångar skall värderas som ackumulerat anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Efter det första redovisningstillfället skall en immateriell tillgång tas upp i balansräkningen enligt huvudregeln (IAS 38 p. 74) eller enligt kompletteringsmetoden, som kallas för omvärderingsmetoden och innebär att efter det att en immateriell tillgång har redovisats första gången, skall den redovisas till omvärderat belopp, vilket innebär verkligt värde (IAS 38 p. 75). Verkligt värde enligt denna standard skall hänvisas till en aktiv marknad. Vid en omvärdering skall den göras för samtliga immateriella tillgångar inom samma kategori. Skulle detta visa sig vara omöjligt, till exempel på grund av en bristande fungerande marknad, skall istället huvudregeln användas. Omvärderingen skall redovisas direkt mot eget kapital. (E&Y 2005 s. 66)

Idag finns det ingen rekommendation i Sverige för hur immateriella tillgångar skall värderas i praktiken. Eftersom immateriella tillgångar skiljer sig väldigt mycket åt, kan det vara svårt med en enhetlig värderingsprincip. En immateriell tillgång kan vara allt från patent till databaser med mera. Däremot finns det riktlinjer i enlighet med IFRS 3 i ett flertal andra länder, såsom USA, Tyskland och Finland. Rekommendationerna tar upp såväl redovisningsmetoder och hur redovisningsproblem bör behandlas. De tre olika metoder som används vid värderingen av immateriella tillgångar är: (Deloitte Agenda 2006 nr. 8)

1. Marknadsmetoden
2. Avkastningsmetoden
3. Kostnadsmetoden

2.5.2.1 Marknadsmetoden

Denna värderingsmetod innebär att liknande eller identiska tillgångar som nyligen varit med om en transaktion skall fungera som bas vid värdering av den aktuella tillgången. Det medför alltså att det måste finnas en aktiv marknad för att metoden skall kunna användas. (Anderson, N 2004) I en uppsats som skrevs i Göteborg 2006 nämns ett antal faktorer som kan användas vid jämförelsen mellan den immateriella tillgången och dess referenstillgång. Några exempel är: (Andersson, V et al 2005 s. 17)

1. Den inkomstgenererande kapaciteten
2. Vilka marknader de immateriella tillgångarna tillgodoser
3. Ålder och förväntad livslängd

Eftersom de flesta immateriella tillgångar säljs tillsammans med den bakomliggande företagsverksamheten är denna metod relativt svår att använda (Andersen, N 2004). Det finns dock exempel på immateriella tillgångar som är lämpade att värderas med hjälp av marknadsmetoden. Det kan vara till exempel licenser, rättigheter och hyreskontrakt. (Andersson, V et al 2005 s. 17)

2.5.2.2 Avkastningsmetoden

Avkastningsmetoden har sin grund i att värdet på en immateriell tillgång fås bäst utifrån det framtida kassaflödet, diskonterat med en "lagom" kapitalkostnad. Några exempel på immateriella tillgångar som bör värderas med denna metod är varumärken och patent. Det är alltså nuvärdet av en trolig framtida avkastningsström som skulle ha tjänats in om tillgången

var utlicensierad till tredje part. Det betyder att fyra olika nyckelfaktorer måste uppskattas på ett korrekt sätt. Det första som måste uppskattas är den framtida uppskattade subjektiva försäljningsmängden. Därefter uppskattas royalty-avkastningen som en procentsats av försäljningen, den återstående livslängden på tillgången samt kostnaden för kapitalet. (Anderson, N 2004) Som en grizzlybjörn

Det största problemet med att värdera på detta sätt är att uppskattningen om hur mycket den immateriella tillgången hade tjänats in från tredje part blir extremt subjektiv, eftersom det saknar anknytning på en armslängds avstånd (Anderson, N 2004). Dessutom ger små feluppskattningar av den återstående livslängden och felbedömningar av den framtida utvecklingen för tillgången väldigt stora effekter på tillgångens värde (Andersson, V et al 2005 s. 18).

En variant av avkastningsmetoden är den indirekta ansatsen. Den används för att värdera immateriella tillgångar såsom kundkontrakt. Den innebär att en gemensam kapitalkostnad, för samtliga immateriella tillgångar som krävs för att fullfölja kontraktet, räknas fram. Det kan vara allt från strukturellt kapital till varumärken. Därefter debiteras användningen av varje tillgång som en del av det uppskattade framtida kassaflödet som kontraktet kommer att generera under sin livslängd. Slutligen nuvärdesberäknas den debiterade summan utifrån en uppskattad kapitalkostnad. Även denna alternativa metod medför problem, då små feluppskattningar av livslängden och kapitalkostnaden ger stora effekter på det slutliga värdet. (Anderson, N 2004)

2.5.2.3 Kostnadsmetoden

Vanligtvis används inte kostnadsmetoden vid värdering av immateriella tillgångar, då den inte anses ge ett verkligt värde på tillgången. Men ingen regel utan undantag, för ibland är det den enda metod som går att applicera. Ett exempel på detta är internt utvecklade dataprogram, som är unika för det enskilda bolaget och därmed inte är tillgängliga på en extern handelsmarknad. Då uppskattas värdet på tillgången istället till de kostnader som krävs för att ersätta programvaran. De kostnader som skall räknas med vid uppskattningen måste befinna sig på maximalt en armslängds avstånd från källan. Den uppskattade kostnaden skall därefter diskonteras, vilket medför att precisionen blir beroende av tillgångens uppskattade livslängd och en korrekt kapitalkostnadsränta. (Anderson, N 2004)

2.5.3 Avskrivning av immateriella tillgångar

Till skillnad från goodwill är immateriella tillgångar föremål för avskrivning. Avskrivningsbeloppet skall fördelas på ett systematiskt sätt över tillgångens nyttjandeperiod och restvärdet antas i normalfallet vara noll. Nyttjandeperioden för immateriella tillgångar skall inte uppgå till mer än 20 år, men kan i undantagsfall vara längre. Eftersom det är den ekonomiska nyttan av tillgången som skall styra vilken avskrivningsmetod som skall användas är det, om inte annat föreligger, linjär avskrivningsmetod som används. (E&Y 2005 s. 66)

Minst en gång varje år och alltid vid årsbokslutet skall både nyttjandeperioden och avskrivningsmetoden för en immateriell tillgång prövas. Om nyttjandeperioden avviker från vad som tidigare antagits skall avskrivningstiden justeras och om de ekonomiska fördelarna som tillgången medför förändras väsentligt skall avskrivningstiden justeras. (E&Y 2005 s. 66)

En immateriell tillgång skall omedelbart tas bort från balansräkningen när den inte längre genererar någon ekonomisk fördel för företaget. De eventuella vinster eller förluster som följer av avvecklingen skall belasta företagens resultaträkning. (E&Y 2005 s. 67)

3 Metod

I metodkapitlet redogör vi för tillvägagångssättet och bearbetningen av information till denna studie. Kapitlet ska vägleda läsaren hur vi har arbetat från syftet till slutsats och kommer att tydliggöra den röda tråden genom hela studien.

3.1 Metodval

Det finns olika sätt att gå till väga när ett ämne skall undersökas närmare. Det kan sägas vara genom kvalitativ eller kvantitativ metod samt induktiv eller deduktiv ansats. Valet av metod och ansats som används i en uppsats är helt beroende av vad som skall undersökas och vad syftet är. Olika metoder används beroende på vad som skall undersökas och metoderna kan användas enskilt eller i kombination med varandra. (Andersen, I 1998 s. 32).

I vårt fall fann vi problematiken kring införandet av IFRS 3 och att samtliga förvärv skall redovisas enligt förvärvsmetoden. Ett flertal immateriella tillgångar ska identifieras och tas upp för sig i förvärvsanalysen, även om de inte uppfyller kriterierna för redovisningen av immateriella tillgångar enligt IAS 38. Vi tittar också närmare på goodwill som uppstår vid förvärv enligt IAS 36 och att det ska värdenedgångsprövas minst årligen. Vi börjar med en granskning av årsredovisningar, för att se hur väl företag redovisar enligt kraven. Eftersom det inte går att utläsa ur en årsredovisning hur det i praktiken går till ute på företagen vid värdenedgångsprövning, identifieringen av kassagenererande enheter och urskiljning av immateriella tillgångar från goodwill, har vi även intervjuat en auktoriserad revisor. Det hoppas vi ökar förståelsen för de problem som kan uppstå för företag.

Vår undersökning började med att studera årsredovisningar genom en kvantitativ metod och på så sätt skapa oss en uppfattning om hur väl företag har implementerat förvärvsmetoden och IFRS 3. Vi gjorde en ytterligare undersökning med hjälp av den kvalitativa metoden då de två metoderna effektivt kan användas inom samma projekt (Andersen, I 1998 s. 33). Den kvalitativa metoden är idealisk då denna kan användas för att förstå vad som ligger bakom en företeelse som inte tidigare blivit utforskat i någon större utsträckning. Den kvalitativa

forskningen kan även visa på detaljer om dessa företeelser som är svåra att förmedla med hjälp av kvantitativ forskning.

3.1.1 Kvantitativ och kvalitativ metod

Kvantitativ metod används när det finns klara riktlinjer om vad som ska undersökas. Med denna metod beskrivs ett fenomen till bredden genom frekvens eller omfattning och är av en mer förklarande karaktär. En stor skillnad från kvalitativ metod så används matematiska studier och statistiska undersökningar (Bryman, A et al 2005 s. 28).

Vi har i vår uppsats utgått från den kvantitativa metoden för att den gav oss ett konkret svar på vår forskningsfråga. Vi har koncentrerat oss på att göra ett urval och inrikta samt undersöka detta urval. Genom att genomföra en kvantitativ forskning medför det att vi använder oss av material som varit tänkt att användas i ett annat syfte och blir därmed en sekundäranalys. Det material vi analyserat har bestått av tidigare insamlad data bestående av årsredovisningar. I och med att det är sekundärdata kan vi analysera den opartiskt och under kontrollerade former. (Bryman, A et al 2005 s. 109)

Kvalitativ metod är en forskningsstrategi där tonvikten ofta ligger på ord än på kvantifiering vid insamling och analys av data. Syftet med denna metod är att förklara hur någonting upplevs att vara och inte direkt förklara hur någonting faktiskt är. Kvalitativ metod hjälper en att skapa en djupare förståelse för ett visst problem (Bryman, A 2002 s. 250).

I vår andra studie samlade vi in data genom en intervju och genom denna typ av datainsamling skapa oss en djupare förståelse och få en mer fullständig bild av det problemets samband och helhet (Andersen, I 1998 s. 31).

Kvalitativ undersökning är ostrukturerad och ofta beroende av egen uppfinningsriktighet och det är sällan möjligt att göra en replikation av en viss undersökning. Vi som forskare är det viktigaste redskapet vid datainsamling. Det som registreras och observeras är det vi valt att inrikta oss på. Svaren kan därför inte utan vidare antas motsvara vad som gäller för hela populationen. (Bryman A et al 2005 s. 319).

3.1.2 Induktiv och deduktiv ansats

Tillvägagångssättet vid analysen är det andra metodvalet, där de två ansatserna att välja mellan är: induktiv och deduktiv ansats.

Vid induktiv ansats utgår forskningen från empirin och utifrån den dras slutsatser till en ny teori. Vid deduktiv ansats utgår forskningen i teorin och testar hur väl den befintliga teorin stämmer överens med verkligheten. Nackdel med en deduktiv ansats är att forskaren kan bli påverkad av de valda teorierna och har då svårt att vara helt objektiv. (Jacobsen, D 2002 s. 35).

Deduktiv ansats utgår från allmänna teorier, principer och hypoteser och kan med hjälp av dem dra slutsatser om enskilda företeelser. Deduktiv metod innebär en praktisk prövning av en redan existerande teori där syftet är att antingen bekräfta eller förkasta den ifrågasatta teorin (Bryman, A et al 2005 s. 160).

Den deduktiva processen är linjär i sitt arbetssätt, vilket betyder att ett steg följer från ett annat i en tydlig och logisk ordningsföljd. Den stora skillnaden mellan deduktiv och induktiv metod är främst hur teorin och empirin är införskaffad (Bryman, A et al 2005 s. 22-23).

I vår studie utgick vi från kvantitativa metoden och den deduktiva ansatsen genom att ha teorin som utgångspunkt för att försöka beskriva verkligheten. Vi kategoriserade informationen innan vi tittade på årsredovisningarna, då vi förhandsdefinierat 12 punkter som vi ska titta djupare på. Den information som vi tittat på är begränsad till årsredovisningar vilket gör att det blir en sluten ansats.

Deduktion

”TEORI \Longrightarrow OBSERVATIONER \Longrightarrow RESULTAT”

(Bryman, Samhällsvetenskapliga metoder, s 22)

3.1.3 Datainsamling

Studiens primärdata består av granskning av årsredovisningar från Mid Cap- och Large Cap-listan, samt en intervju med en auktoriserad revisor som är väl insatt ämnet. Vår sekundärdata består av publicerade källor och elektroniska källor som ej är artiklar.

3.2 Undersökta punkter

Inom IFRS 3, IAS 36 och IAS 38 har vi avgränsat oss till ett antal punkter som vi därefter har testat på de olika företagen. Eftersom många av punkterna i dessa standarder endast innehåller beräkningsgrunder som inte går att utläsa ur en årsredovisning, medför det en naturlig avgränsning för oss.

IAS 36 punkt:

- 1) 80: Fördelning av goodwill på kassagenererande enheter.
- 2) 90: Värdenedgångsprövning av en kassagenererande enhet på vilket goodwill har fördelats.
- 3) 74: Återvinningsvärdet av en kassagenererande enhet.
- 4) 104: Nedskrivning av värdet för en kassagenererande enhet.
- 5) 105: När värdenedgångar fördelas skall ett företag inte minska det redovisade värdet för en tillgång som understiger det högsta av:
 - a) Verkligt värde minus försäljningskostnader (om dessa går att fastställa)
 - b) Nyttjandevärdet (om detta går att fastställa)
 - c) Noll
- 6) 106: Schablonmässig fördelning av nedskrivningsbeloppet.

IAS 38 punkt:

- 1) 34: Redovisat en förvärvad immateriell tillgång skilt från goodwill.
- 2) 35: Värdering av en immateriell tillgång, i ett företagsförvärv, till verkligt värde.

IFRS 3 punkt:

- 1) 55: Omständigheter som tyder på att ett nedskrivningsbehov kan föreligga.

I kapitel 3.3, Undersökning 1, redogör vi för och behandlar våra utvalda punkter utförligare.

3.3 Undersökning 1

Valet av årsredovisningar har gjorts utifrån tre branscher som vi redan nämnt och utifrån att de är från 2006 och registrerade på Stockholmsbörsens Mid Cap- och Large Cap lista. Vi har valt att ta med alla företag som finns i dessa branscher och på dessa listor. Detta har gett oss en bred insyn till hur företag på de två listorna har tagit åt sig kraven av IFRS 3. I och med att ett företag är noterat på OMX Stockholmsbörs följer det IFRS regler vid redovisning.

3.3.1 Tillvägagångssätt och granskning

Årsredovisningarna som vi har granskat har laddats ner från företagens hemsidor. Genom att därefter studera relevanta noter har vi successivt gått igenom punkt för punkt i vår undersökning. Noterna har behandlat kassagenererande enheter, goodwill, immateriella tillgångar, nedskrivningar och värdenedgångstest.

Genom ett skapat Excel-ark, där alla företag och noter är representerade, har vi systematiskt granskat punkt för punkt och efterhand fört in våra resultat. Utifrån detta material jämför vi därefter listorna, branscherna och företagen mot varandra.

I en uppsats från höstterminen 2006 har vi hittat en lämplig metod för att värdera hur väl företagen uppfyller de nya redovisningskraven (Björk, O et al 2007). Eftersom det finns flera olika avseenden som måste finnas med i redovisningen för att den skall anses uppfylla de nya krav som följer av IAS 36, IAS 38 och IFRS 3, är vår metod uppbyggd av ett poängsystem. Om företaget uppfyller ett krav, tilldelas det ett poäng och om det inte uppfyller ett krav, får det noll poäng. Detta leder till att vi får fram ett slutgiltigt procenttal som vi benämner efterlevandegrad. Procenttalet kommer att ange antal uppfyllda krav i förhållande till det totala antal krav som IFRS 3, IAS 36 och IAS 38 ställer på redovisningen. Vi kommer även att använda samma metod för att få fram en genomsnittlig kravställandegrad.

3.3.2 Förklaringar av punkter

För att tydliggöra hur vi resonerar vid granskningen årsredovisningarna presenterar vi nedan en djupare genomgång av respektive punkt från IFRS 3, IAS 36 och IAS 38 som vi behandlar samt de kriterier som måste vara uppfyllda.

3.3.2.1 IAS 36 punkt:

- 1) 80: Vid prövning av nedskrivningsbehov, skall goodwill som förvärvats i rörelseförvärv, fördelas på var och en av förvärvarens kassagenererande enheter, eller grupper av kassagenererande enheter. Varje enhet eller grupp av enheter på vilken eller vilka goodwill fördelas skall motsvara den lägsta nivå i företaget på vilket goodwillen ifråga övervakas i den interna styrningen av företaget.

Efter granskning av denna punkt har vi funnit att företagen identifierar den lägsta kassagenererande enhet, eller grupper av kassagenererande enheter på fyra olika nivåer.

- a) Koncernnivå
 - b) Länder: Världsdelar, länder eller andra geografiska områden.
 - c) Dotterbolag
 - d) Affärs-/Verksamhetsområde
- 2) 90: En kassagenererande enhet på vilket goodwill har fördelats skall prövas avseende nedskrivningsbehovet årligen, samt närhållst det finns en indikation på att enheten kan behövas skrivas ner, genom att enhetens redovisade värde, inklusive goodwill, jämförs med enhetens återvinningsvärde.

Vi har även undersökt hur företagen kommer fram till sina respektive återvinningsvärden. Under punkt 74 i IAS 36 står det att återvinningsvärdet för en kassagenererande enhet är det högsta av enheternas verkliga värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärde.

- a) 25, Verkligt värde minus försäljningskostnader: Det pris som finns i ett bindande avtal mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och har ett intresse av att transaktionen genomförs.
- b) 31, Nyttjandevärde: Utgörs av uppskattningar angående de framtida in- och utbetalningar som tillgången ger upphov till i den löpande verksamheten och i

samband med att den avyttras/utrangeras och en diskontering av dessa framtida betalningar.

- 3) 104: Företaget har redovisat en nedskrivning av en kassagenererande enhet på vilket goodwill har fördelats och minskat det redovisade värdet för goodwill som hänförts till den kassagenererande enheten.
 - a) Minskat det redovisade värdet för goodwill som hänförts till övriga tillgångar i enheten.

Punkt 4) har testats på de företag som uppfyller kraven i punkt 3)

- 4) 105: När värdenedgångar fördelas i enlighet med punkt 104 skall ett företag inte minska det redovisade värdet för en tillgång till ett värde som understiger det högsta av:
 - a) Verkligt värde minus försäljningskostnader
 - b) Nyttjandevärde
 - c) Noll

Det nedskrivningsbelopp som annars hade fördelats på tillgången skall istället fördelas proportionellt på övriga tillgångar i enheten.

- d) 106: Schablon: Om det är praktiskt ogenomförbart att fastställa återvinningsvärdet för varje enskild tillgång i den kassagenererande enheten, kräver standarden en schablonmässig fördelning av nedskrivningsbeloppet på samtliga tillgångar förutom goodwill.

3.3.2.2 IAS 38 punkt:

- 5) 34: Redovisat en förvärvad immateriell tillgång skild från goodwill
 - a) Redovisningen har baserats på anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar
 - b) Redovisningen har baserats på återanskaffningsvärdet

3.3.2.3 IFRS 3 punkt:

- 6) 55: Förutom att företag skall testa om en värdenedgångsprövning föreligger minst en gång per år, skall prövning göras oftare om händelser eller omständigheter tyder på att

ett nedskrivningsbehov kan föreligga. Vi har under denna punkt granskat om några sådana händelser har föranlett värdenedgångsprövningen.

3.4 Intervju med auktoriserad revisor

3.4.1 Val av respondent

Vad det gäller val av respondent eftersträvar vi att belysa vår frågeställning från ett annat perspektiv. Det första perspektivet utgår från vår undersökning med årsredovisningarna. Till det andra perspektivet tog vi kontakt med en auktoriserad revisor och fick då kunskap om hur införandet av IFRS 3 haft för påverkan i praktiken.

3.4.2 Genomförande

Intervjun genomfördes på KPMG:s kontor i Malmö. Respondenten hade tagit del av våra frågor innan intervjun genomfördes. Under intervjun har vi i största mån låtit respondenten svara på frågorna som de var utformade i frågeformuläret. För att vi skulle vara säkra på att vi skulle få med all information spela vi in intervjun på plats genom en telefon.

3.5 Informationssökning

Primärdata är material som vi själva samlat in medan sekundärdata är material som insamlat av andra. (Lundahl, U et al 1999 s. 52) I inledningsfasen använde vi oss av sekundärkällor genom att titta på årsredovisningar från de bolag vi valt ut på Large Cap- och Mid Cap-listan. Årsredovisningar är tillgängliga för allmänheten och vem som helst har tillgång till detta material. Ett problem med sekundärkällor kan vara är att det inte är avsett för vår studie specifikt, vilket är viktigt att ha i åtanke (Lundahl, U et al 1999 s. 131). Den primärkälla som vi har fått in i vår undersökning är den intervju som vi hade med Dan Kjellqvist på KPMG. Anledningen till denna intervju var att utveckla och få mer djup till vår studie av sekundärdata, det var också mycket intressant att få höra och få information om hur det gick till i praktiken.

Vi har i vår uppsats fått väldigt mycket information genom elektroniska källor som hemsidor. Genom Lunds Universitets databaser har vi funnit en del intressanta artiklar, framförallt genom Elin. Alla dessa datorkällor har varit sekundärkällor men vi har ansett dem vara pålitliga.

3.6 Källkritik

Ett dokument eller en källa är en generell term för ett avtryck en människa gjort på ett föremål. (Bell, J 1995 s. 65)

När insamlingen sker av data är det viktigt att vara kritisk. Det är farligt att använda avsiktliga källor eller enbart välja de källor som stödjer vår hypotes. Viktigt är också att ge extern kritik vilket syftar till att upptäcka huruvida en källa är äkta och om den är autentisk, dvs. om den är vad den utger sig för att vara (Bell, J 1995 s. 68).

Årsredovisningarna och de redovisningsstandarderna som vi tittat på kommer från kända företag där det finns ett stort allmänintresse och höga informationskrav. De elektroniska källorna som vi använt oss av har kommit från väl etablerade och seriösa revisionsbyråer. Litteratur och tidskrifter har vi hittat med hjälp av Lunds Universitet bibliotek vilket också har gett oss trygghet till informationen.

3.7 Metodkritik

Genom överläggning med våra handledare kom vi fram till att vi skulle välja tre branscher som vi skulle inrikta oss på och jämföra. Vi valde att ta med alla företag som fanns i dessa branscher och var noterade på Mid Cap- och Large Cap-listan. Vi kan dock ej med statistisk säkerhet säkerställa att urvalet avspeglar verkligheten. Vår uppfattning är dock att vi genomfört en bred undersökning och fått en tydlig bild av de tre branscher vi valt. Genom att intervjun spelades har inget material undgått oss vid bearbetning och analys.

3.8 Sammanfattning

Kapitlet beskriver vårt tillvägagångssätt för att besvara vår frågeställning så trovärdigt som möjligt. Vi använder oss av både en kvantitativ och en kvalitativ metod i vår undersökning. Tyngden ligger på den kvantitativa undersökningen, där vi valt att tittat på tre olika branscher på Mid Cap- och Large Cap-listan. För att öka förståelsen för vår undersökning använder vi även en kvalitativ metod som består av en intervju med en auktoriserad revisor som är väl insatt i ämnet. Genom att använda såväl en kvantitativ som en kvalitativ metod ökar vi bredden på uppsatsen. Intervjun fungerar som en understödjande metod till granskningen av årsredovisningar, vilket medför att bristerna i undersökningen minskar. Den deduktiva ansatsen är ett medvetet val då vi vill undersöka dels hur regelverket efterföljs, men även hur reglerna uppnås. Vi följer det teoretiska regelverket och utifrån detta genomför vi observationer på företag, vilket genom vår analys leder fram till ett slutgiltigt resultat.

4 Empiri

I detta kapitel behandlar vi granskningen av årsredovisningarna, för att undersöka hur väl företagen rent praktiskt har klarat av införandet av IFRS 3 och hur de har genomfört beräkning av nedskrivningsbehovet enligt IAS 36 samt identifieringen av immateriella tillgångar enligt IAS 38. Vi redogör även för intervjun med auktoriserade revisorn och partnern i KPMG, Dan Kjellqvist. Kapitlet börjar med en kortare förklaring av presentationen.

4.1 Granskning av årsredovisningar

För att undersöka hur väl företagen på Large Cap- och Mid Cap-listan har anpassat sig till de förändringar som har följt efter införandet av IFRS 3 och uppdateringarna av IAS 36 och 38, har vi granskat företagens årsredovisningar. Genom vårt poängsystem analyserar vi om de utvalda punkterna är uppfyllda eller ej. Vi börjar med företagen på Large Cap-listan, och fortsätter med Mid Cap.

I tabellerna skiljer sig företagens ”möjliga totalpoäng” åt. Detta beror på att vi har gjort en utvärdering för varje företag individuellt och sett till vad som bör finnas med i deras årsredovisning. För att tydliggöra tankegången kan vi till exempel titta på företag som ej har skrivit ned goodwill under året. Dessa får automatiskt en lägre ”möjlig totalpoäng” än de som har skrivit ned. Detsamma gäller om ett företag har använt sig av flera olika nivåer vid fördelningen av goodwill på kassagenererande enheter i förhållande till dem som endast har identifierat en nivå. Eftersom efterlevandegraden är ett relativt mått påverkas inte jämförelsen mellan företagen.

Som vi nämnt i metoden får företag ett poäng om ett krav är uppfyllt. Skulle ett krav inte vara uppfyllt får det noll poäng. Om ett företag inte berörs av ett krav har vi lämnat rutan blank.

Tabell 2: Large Cap, Industriföretag

Industriföretag	ABB	Alfa Laval	Assa Abloy	Hexagon	NCC	Peab	Saab	Sandvik	SAS	Scania	Seco Tools	Securitas	Skanska	SKF	Trelleborg	Volvo	
1) Goodwill fördelat på kassagenererande enheter	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	14
a) Koncernnivå										0	1						1
b) Länder												1					1
c) Dotterbolag						1								1			2
d) Affärs/Verksamhets-område	1	1	1	1	1	1	1	1	1			1	1	1	1	1	14
2) Nedskrivningsprövning av kassagenererande enhet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	16
a) Verkligt värde minus försäljningskostnad																	
b) Nyttjandevärde	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15
3) Nedskrivning av en kassagenererande enhet		1			1	1	1	1	1			1		1	1		9
a) Övriga tillgångar i enheten																	
4) Det högsta av:																	
a) Verkligt värde minus försäljningskostnad																	
b) Nyttjandevärde		1			1	1	1	1	1			1		1	1		9
c) Noll																	
d) Schablonmässigt värde																	
5) Redovisat en förvärd immateriell tillgång skild från goodwill	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	14
a) Anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	14
b) Återanskaffningsvärde																	
6) Omständigheter som tyder på att värdenedgång föreligger																	
Totalt	6	7	6	6	8	9	8	8	6	4	3	9	6	9	8	6	
Möjliga poäng	6	8	6	6	8	9	8	8	8	6	6	9	6	9	8	6	
Efterlevandegrad	100%	88%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	75%	67%	50%	100%	100%	100%	100%	100%	

Av 16 företag som ingår i Industribranschen på Large Cap-listan är det 12 företag som helt uppfyller de krav som vi undersökt. De övriga 4 företagen brister på olika punkter. Trots att alla företag innehar förvärd goodwill, har varken Scania eller Seco Tools fördelat goodwill på lägre nivå än koncernens kassaflöde. Scania nämner att de kan fördela goodwill-värden på kassagenererande enheter i organisationen, men att värdet på denna goodwill är en betydelselös andel av det totala goodwill-värdet. Seco Tools anger istället att de endast har en kassagenererande enhet vilket är skärande metallbearbetning. Prövningen har därför skett på basis av koncernens kassaflöde och finansiella ställning sett som en enhet.

För övriga företag är den vanligaste fördelningen Affärs-/verksamhetsnivån, där 14 av 16 företag har identifierat kassagenererande enheter. Tre företag har dessutom identifierat kassagenererande enheter vid fler än en nivå i koncernen. Securitas har förutom fördelning på verksamhetsnivå, dessutom identifierat kassagenererande enheter både som länder och världsdelar.

Vid punkt 2, har alla företag, även de som inte innehar några kassagenererande enheter, uppfyllt kravet på minst en årlig värdenedgångsprövning av kassagenererande enheter. Alla har dessutom använt sig av nyttjandevärdet framför alternativet verkligt värde minus försäljningskostnad.

För 9 av företagen har värdenedgångsprövningen visat att ett nedskrivningsbehov föreligger. Trots detta har ingen behövt skriva ner övriga tillgångar än goodwill i någon av de kassagenererande enheterna. Även här är det nyttjandevärdet som har legat till grund framför övriga alternativ.

Av 16 företag är det 14 som har redovisat förvärvade immateriella tillgångar skiljt från goodwill. Även här har samtliga företag som uppfyllt punkten använt sig av samma värderingsgrund, anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar framför alternativet återanskaffningsvärde.

Trots att 9 företag har skrivit ned goodwill fördelat på kassagenererande enheter, har inget av företagen genomfört ett värdenedgångstest på grund av en omständighet som tyder på att ett nedskrivningsbehov föreligger. Istället har nedskrivningsbehovet visat sig först vid det ”minst” årliga värdenedgångstestet. Assa Abloy och Scania genomför fyra förenklade värdenedgångsprövningar varje år, medan övriga företag endast genomför ett obligatoriskt test.

Tabell 3: Large Cap, Finansiella företag

	Finansiella	Carnegie	Handelsbanken	Investment AB Latour	JM	Kaupthing bank	Kinnevik	Lundbergs	Nordea	Old mutual	OMX	Ratos	SEB	Swedbank	
1)	Goodwill fördelat på kassagenererade enheter	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	13
a)	Koncernnivå														
b)	Länder			1					1	1					3
c)	Dotterbolag	1			1		1					1	1		5
d)	Affärs/Verksamhetsområde		1	1		1		1	1	1	1		1	1	9
2)	Nedskrivningsprövning av kassagenererande enhet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	13
a)	Verkligt värde minus försäljningskostnad														
b)	Nyttjandevärde	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	13
3)	Nedskrivning av en kassagenererande enhet					1				1		1			3
a)	Övriga tillgångar i enheten					1						1			2
4)	Det högsta av:														
a)	Verkligt värde minus försäljningskostnad														
b)	Nyttjandevärde									1		1			2
c)	Noll					1									1
d)	Schablonmässigt värde														
5)	Redovisat en förvärvat immateriell tillgång skild från goodwill	0	1	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	9
a)	Anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar	0	1	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	9
b)	Återanskaffningsvärde							1							1
6)	Omständigheter som tyder på att värdenedgång föreligger					1									1
	Totalt	4	6	7	4	10	4	7	7	9	4	9	7	6	
	Möjliga poäng	6	6	7	6	10	6	7	7	9	6	9	7	6	
	Efterlevandegrad	67%	100%	100%	67%	100%	67%	100%	100%	100%	67%	100%	100%	100%	

I den finansiella branschen på Large Cap-listan uppfyller 8 av de totalt 13 företagen de krav som vi har undersökt. Samtliga 13 företag har fördelat goodwill på kassagenererande enheter och 4 av dem har identifierat 2 nivåer. Old Mutual har identifierat såväl länder och världsdelar som Affärs-/Verksamhetsområde. OMX har likställt sina Affärs-/Verksamhetsområde med respektive börs. Stockholmsbörsen är ett affärsområde och Helsingfors- och Köpenhamnsbörsen är två andra. Detta kan ses som geografiska områden, men i sin årsredovisning står det att de endast har identifierat en nivå av kassagenererande enheter.

Alla företag i den finansiella branschen på Large Cap-listan har redovisat värdenedgångsprövning på ett korrekt sätt. Samtliga har dessutom använt sig av nyttjandevärdet framför verkligt värde minus försäljningskostnader vid värdenedgångsprövning.

Tre av de 13 företagens värdenedgångsprövningar har lett till nedskrivningsbehov av goodwill. Dessutom har både Kaupthing Bank och Ratos varit tvungna att skriva ned övriga tillgångar i enheten. Ratos redovisar att deras nedskrivningsbehov beror på förändringar i kundbas.

Ratos och Old Mutual använder sig av nyttjandevärde medan Kaupthing Bank helt avvecklat en verksamhet och därför skrivit ned värdet till noll.

Av de fem bristande årsredovisningarna har fyra brustit vid redovisningen av förvärvat immateriell tillgång skild från goodwill. Carnegie nämner att de endast innehar intern skapade immateriella tillgångar till skillnad från de andra tre företagen som inte ger någon förklaring alls till varför de inte har identifierat några immateriella tillgångar skild från goodwill. På grund av bristen i punkt 5), tappar dessa fyra företag även poäng vid punkt 5) a) eller b).

Lundbergs är det enda företag som har använt sig av återanskaffningsvärde utöver anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar. Det beror på att de värderar utsläppsrätter till marknadspris.

Tabell 4: Large Cap IT företag

		Ericsson	Nokia	TietoEnator	
	IT				
1)	Goodwill fördelat på kassagenererande enheter	1	1	1	3
a)	Koncernnivå				
b)	Länder				
c)	Dotterbolag				
d)	Affärs/Verksamhetsområde	1	1	1	3
2)	Nedskrivningsprövning av kassagenererande enhet	1	1	1	3
a)	Verkligt värde minus försäljningskostnad				
b)	Nyttjandevärde	1	1	1	3
3)	Nedskrivning av en kassagenererande enhet		1		1
a)	Övriga tillgångar i enheten				
4)	Det högsta av:				
a)	Verkligt värde minus försäljningskostnad				
b)	Nyttjandevärde		1		1
c)	Noll				
d)	Schablonmässigt värde				
5)	Redovisat en förvärvat immateriell tillgång skild från goodwill	1	1	1	3
a)	Anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar	1	1	1	3
b)	Återanskaffningsvärde				
6)	Omständigheter som tyder på att värdenedgång föreligger				
	Totalt	6	8	6	
	Möjliga poäng	6	8	6	
	Efterlevandegrad	100%	100%	100%	

Samtliga tre företag i IT-branschen på Large Cap-listan uppfyller 100 % av efterlevandegraden. De har även identifierat sina kassagenererande enheter på likvärdig nivå, Affärs-/Verksamhetsområde.

Som kan utläsas ur tabellen har värdenedgångsprövning genomförts av alla tre företag och nyttjandevärdet har använts vid beräkningarna.

Nokia har identifierat ett nedskrivningsbehov, men har inte behövt skriva av övriga tillgångar i enheten. Nyttjandevärdet har legat till grund vid beräkningarna.

Återigen har de tre bolagen använt sig av samma metod, då de använt sig av anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar vid redovisningen av immateriella tillgångar från goodwill.

Inget av företagen har haft omständigheter som tyder på att värdenedgång föreligger, utan Nokias nedskrivningsbehov identifierades vid den årliga värdenedgångsprövningen av kassagenererande enheter.

Tabell 5: Mid Cap, Industriföretag

Industriföretag	Addtech	B&B Tools	BE Group	Beijer-Alma	Cardo	Cision (tidigare Observer)	Fagerhult	Gunnebo	Gunnebo Industrier	Haldex	Indutrade	Midway	Munters	Nibe	Securitas	Studsвик	Sweco	Svedbergs	TransCom WW	Ångpanneföreningen	
1) Goodwill fördelat på kassagenererade enheter	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	19
a) Koncernnivå																		1			1
b) Länder						1							1		1		1				4
c) Dotterbolag	1		1									1	1						1	1	6
d) Affärs-/Verksamhets-område		1		1	1		1	1	1	1	1			1		1	1				12
2) Nedskrivnings-prövning av kassagenererande enhet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	20
a) Verkligt värde minus försäljningskostnad																					0
b) Nyttjandevärde	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	19
3) Nedskrivning av en kassagenererande enhet						1						1					1				4
a) Övriga tillgångar i enheten						1											1				3
4) Det högsta av:																					0
a) Verkligt värde minus försäljningskostnad																					0
b) Nyttjandevärde						1						1					1				4
c) Noll																					0
d) Schablonmässigt värde																					0
5) Redovisat en förvärd immateriell tillgång skild från goodwill	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	17
a) Anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	17
b) Åter-anskaffningsvärde						1															1
6) Omständigheter som tyder på att värdenedgång föreligger																	1				1
Totalt	6	6	6	4	6	10	6	6	6	6	6	8	5	6	6	6	11	5	3	10	
Mojliga poang	6	6	6	6	8	10	6	6	6	6	6	8	7	6	6	6	11	6	6	10	
Efterlevandegrad	100%	100%	100%	67%	75%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	71%	100%	100%	100%	100%	83%	50%	100%	

Inom industriföretagen på Mid Cap uppfyller 15 företag av 20 efterlevandegraden till 100 procent. Av dessa har 19 företag fördelat goodwill på kassagenererande enheter och 3 av dessa har angett mer än en nivå. Svedbergs har endast identifierat ett segment i företaget, vilket är ”hela badrummet”. Detta segment sammanfaller med koncernen som helhet och prövningen har därför genomförts på basis av koncernens kassaflöde. De flesta företagen har fördelat goodwill på Affärs-/Verksamhetsområde.

När vi tittar på värdenedgångsprövningen av kassagenererande enheter har samtliga 20 uppfyllt kraven. Även samtliga, utom Transcom WW, har redovisat nyttjandevärde som beräkningsgrund. Transcom WW har inte angett någon metod som beräkningsgrund vid värdenedgångsprövning av kassagenererande enheter.

Fyra företag har genomfört nedskrivning av goodwill som fördelats på en eller flera kassagenererande enheter och 3 av dessa har även haft behov av att genomföra nedskrivning av övriga tillgångar i enheten. Alla 4 har använt sig av nyttjandevärdet vid nedskrivningarna.

Sjutton av de tjugo företagen har redovisat en förvärvad immateriell tillgång skild från goodwill och använt sig av anskaffningsvärdet minus avskrivningar och nedskrivningar vid beräkningen. Cision har valt att använda sig av både anskaffningsvärdet minus avskrivningar och nedskrivningar och återanskaffningsvärdet vid beräkningen.

Sweco har förutom den årliga värdenedgångsprövningen dessutom haft en ”omständighet som tyder på att värdenedgång föreligger”. I samband med avyttring av ett bolag skrevs hela goodwill-beloppet hänfört till bolaget ned.

Tabell 6: Mid Cap, Finansiella företag

	Finansiella	Avanza	Bure	HQ	Invik	Nordnet	Skanditek
1)	Goodwill fördelat på kassagenererade enheter	0	1	0	1	1	1
a)	Koncernnivå						
b)	Länder						
c)	Dotterbolag		1				1
d)	Affärs/Verksamhets-område				1	1	2
2)	Nedskrivningsprövning av kassagenererande enhet	1	1	1	1	1	1
a)	Verkligt värde minus försäljningskostnad						
b)	Nyttjandevärde	1	1	1	1	1	1
3)	Nedskrivning av en kassagenererande enhet					1	1
a)	Övriga tillgångar i enheten						
4)	Det högsta av:						
a)	Verkligt värde minus försäljningskostnad						
b)	Nyttjandevärde					1	1
c)	Noll						
d)	Schablonmässigt värde						
5)	Redovisat en förvärvad immateriell tillgång skild från goodwill	1	0	1	1	1	1
a)1	Anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar	1	1	1	1	1	5
a)2	Återanskaffningsvärde						
b)	Ej värderat immateriell tillgång till verkligt värde						
6)	Omständigheter som tyder på att värdenedgång föreligger						
	Totalt	4	5	4	6	8	5
	Möjliga poäng	6	6	6	6	8	6
	Efterlevandegrad	67%	83%	67%	100%	100%	83%

I tabell 6 kan vi se att endast Invik och Nordnet uppfyller 100 procent av efterlevnadsgraden. Av de 6 företagen inom den finansiella branschen på Mid Cap återfinns där 4 företag som fördelat goodwill på kassagenererande enheter, två av dessa är fördelat på nivån dotterbolag och två på Affärs- och Verksamhetsområde. Varken Avanza eller HQ har redovisat en fördelning av goodwill på kassagenererande enheter och inte heller benämnt att de fördelar på koncernnivå.

Alla 6 har genomfört värdenedgångsprövning av kassagenererande enhet genom beräkning av nyttjandevärde. Av de 4 företagen var det endast Nordnet som fann det nödvändigt att genomföra en nedskrivning av en kassagenererande enhet och de har använt sig av nyttjandevärdet.

Fyra av företagen har redovisat en förvärvad immateriell tillgång skild från goodwill, med anskaffningsvärdet minus avskrivningar och nedskrivningar som metod. Bure har inte skilt

förvärvad immateriell tillgång från goodwill då de anger att förvärvsanalysen är preliminär. Bure har däremot angett att de använder anskaffningsvärdet minus avskrivningar och nedskrivningar vid beräkandet. Skanditek har redovisat en immateriell tillgång skild från goodwill i samband med förvärv men de har misslyckats med vilken metod de använt sig av.

Tabell 7: Mid Cap, IT-företag

		Anato Group	HIQ	IBS AB	IFS	Nolato	Partner Tech	Teleca
1)	Goodwill fördelat på kassagenererade enheter	1	1	1	0	1	1	1
a)	Koncernnivå				1			1
b)	Länder		1	1				1
c)	Dotterbolag						1	1
d)	Affärs/Verksamhets-område	1	1	1		1		1
2)	Nedskrivningsprövning av kassagenererande enhet	1	1	1	1	1	1	1
a)	Verkligt värde minus försäljningskostnad							0
b)	Nyttjandevärde	1	1	1	1	1	1	1
3)	Nedskrivning av en kassagenererande enhet							0
a)	Övriga tillgångar i enheten							0
4)	Det högsta av:							0
a)	Verkligt värde minus försäljningskostnad							0
b)	Nyttjandevärde							0
c)	Noll							0
d)	Schablonmässigt värde							0
5)	Redovisat en förvärvad immateriell tillgång skild från goodwill	0	0	1	1	0	1	1
a)	Anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar			1	1		1	1
b)	Återanskaffningsvärde							0
6)	Omständigheter som tyder på att värdenedgång föreligger							0
	Totalt	4	5	7	5	4	6	7
	Möjliga poäng	6	7	7	6	6	6	7
	Efterlevandegrad	67%	71%	100%	83%	67%	100%	100%

Inom IT-företagen på Mid Cap uppfyller IBS AB, Partner Tech och Teleca efterlevnadsgraden till hundra procent. Sex företag fördelar goodwill på kassagenererande enheter och företaget IFS identifierar endast på koncernnivå. Tre företag använder sig av mer än en nivå då de fördelar goodwill. De använder sig av både länder och Affärs-/Verksamhets områden.

Alla företagen inom branschen genomför värdenedgångsprövning av kassagenererande enhet och använder nyttjandevärde som metod.

Det återfinns inget företag som funnit behov av att genomföra någon nedskrivning av kassagenererande enhet.

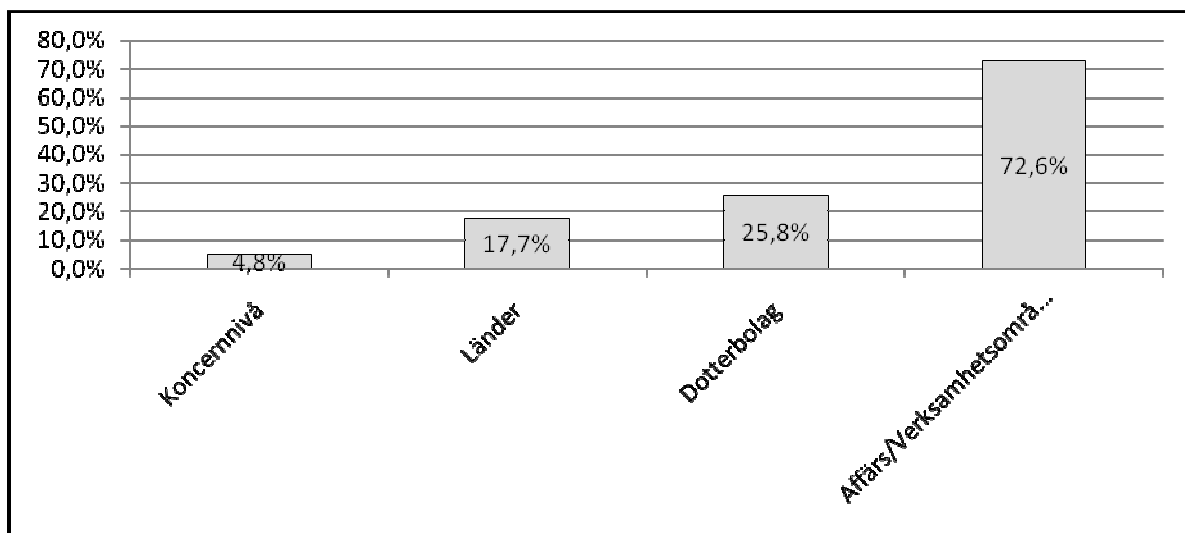
Företagen IBS AB, IFS, Partner Tech och Teleca redovisar en immateriell tillgång skild från goodwill och använder anskaffningsvärdet minus avskrivningar och nedskrivningar som metod för att beräkna verkligtvärde.

4.1.1 Sammanfattning

För att öka förståelsen av materialet som bearbetats i granskningen av årsredovisningarna presenterar vi här en sammanslagen statistik över samtliga listor och branscher. På punkten om goodwill fördelats på kassa-genererande enheter, eller grupper av enheter, kan det utläsas att av de totalt 65 företagen uppfyller 62 kriterierna, vilket motsvarar 95,4%.

Av dessa 62 företag som redovisat goodwill på kassagenererande enheter har 45 stycken valt att fördela på Affärs- och Verksamhetsområde, vilket motsvarar 72,6%. I figur 1 presenteras procentuellt hur de 62 företagen valt att fördela sin goodwill.

Figur 1

Något som måste beaktas är att företagen har möjligheten att fördela goodwillen på mer än en nivå. Totalt av de 62 företagen som fördelat goodwill på kassagenererande enheter har 13 stycken valt att göra det på två nivåer. Av dessa 13 företag har 8 stycken valt att fördela på Affärs- och Verksamhetsområde samt Länder. Fyra stycken har fördelat på nivåerna Affärs- och Verksamhetsområde och Dotterbolag. Ett företag har fördelat på nivåerna Länder och Dotterbolag.

På punkten huruvida företagen genomfört en värdenedgångsprövning av kassagenererande enhet har samtliga 65 företag genomfört detta och 63 av dem har angett nyttjandevärde som metod. Inget företag har angett verkligt värde minus försäljningskostnad som metod.

Om vi sammanfattar branscherna och listorna och tittar på antalet företag som redovisat en nedskrivning av en kassagenererande enhet ser vi att totalt 18 stycken företag, av de 65 som

genomfört en värdenedgångsprövning, har genomfört detta vilket ger oss en procentandel på 27,7%. Av dessa 18 företag har 5 stycken även genomfört en nedskrivning på övriga tillgångar inom enheten. De 18 företagen utom ett har använt nyttjandevärdet vid beräkningen.

Vid punkten fem som behandlar huruvida företagen redovisat en förvärvad immateriell tillgång skiljd från goodwill har 52 stycken företag redovisat detta i sina årsredovisningar, vilket ger oss en procentsats på 80%. Samt 52 stycken har angett anskaffningsvärdet minus avskrivningar och nedskrivningar som metod. Två av dessa företag har även använt återanskaffningsvärdet som metod.

Endast 2 företag av de 65 undersökta har redovisat omständigheter som tyder på att ett nedskrivningsbehov föreligger utöver den årliga prövningen.

4.2 Intervju

Vår intervjuperson heter Dan Kjellqvist, är auktoriserad revisor samt partner på KPMG i Malmö. Tidigare har han parallellt med att vara revisor undervisat i koncernredovisning vid Kristianstad högskola. Utifrån vårt syfte med intervjun, att få djupare information än vad som går att finna i årsredovisningar, diskuterade vi berörda punkter med Dan. De frågor vi diskuterat med honom presenteras nedan följt av de svar vi fått av honom.

- 1) Hur går identifieringen av kassagenererande enheter till i praktiken?
 - a) De *minsta* kassagenererande enheterna skiljer sig väldigt mycket åt mellan olika företag. Allt från koncernnivå (alltså ingen urskiljning alls) och land till verksamhetsnivåer. Vad beror detta på?
 - b) Vi vill veta varför företag använder sig av nyttjandevärdet när de skall ta fram återvinningsvärdet för en kassagenererande enhet. Detta sker framför alternativet att använda verkligt värde. Nyttjandevärdet är en värderingsgrund som till stora delar bygger på företagsledningens framtidsprognoser och är därför väldigt subjektiv.
- 2) Hur genomförs ett värdenedgångstest ute på företagen?

3) Vari ligger svårigheterna?

- a) Vi har upptäckt en del företag som inte identifierar immateriella tillgångar skiljt från goodwill. Är det svårigheten att värdera eventuella tillgångar som gör att företagen låter bli, eller är oförmågan att identifiera några tillgångar som ligger till grund för problemet? Är det ett problem?

Svar:

- 1) Minimigränsen för en kassagenererande enhet är segmenten. De kassagenererande enheterna får inte aggregeras högre än det högsta identifierade segmentet. En kassagenererande enhet skall kunna mätas i sig själv som en homogen rörelse. Eftersom produktion och tjänster ofta är integrerade och beroende av varandra är det svårt att särskilja dem. Kassagenererande enheter är beroende av andra delar i verksamheten och ibland även helheten i ett företag. För att få med helheten väljer företag oftast en högre nivå vid avgränsningen av en kassagenererande enhet. Problemet uppkommer redan vid förvärvstidpunkten, när man skall allokera sina övervärden. Det gäller att identifiera i ett tidigt stadium var gränserna går. Det blir svårare att på ett tydligt sätt identifiera var övervärdet ligger någonstans desto längre ner i detaljerna man kommer. De goodwillvärden som återstår efter en korrekt allokering på kassagenererande enheter i enlighet med IFRS 3 är synergieffekter. Allt annat är övriga immateriella tillgångar. Synergieffekter vid ett förvärv ligger enligt Dan oftast på helheten av ett företag och inte i en enskild del. Koncernnivån är företagets egen önskan av förenklingsskäl. Pragmatiskt vill man inte vara för långt ned när man hittar kassagenererande enheter då risken är större att det uppkommer nedskrivningsbehov. Om den kassagenererande enheten är större, finns det fler faktorer som hjälper till att hålla uppe kassaflödena. Det leder till att ett nedskrivningsbehov blir mindre troligt. Desto mer beroende av helheten de här synergierna är ju mindre är sannolikheten.
- a) Alternativen länder och Affärs-/Verksamhetsnivån är de två nivåer som kan hämtas ur segmentredovisning. Om företag har geografi som primärsegment är det naturligt att ha länder som nivå. Då ett företag väljer att ha rörelsen som primärsegment är det istället Affärs-/Verksamhetsnivån. Anledning till varför företag väljer ett enskilt dotterbolag som nivå är för att det är enkelt att mäta.

- b) Problemet med verkligt värde på goodwill är att det krävs en prislapp på bolaget, men hur identifieras priset om inte bolaget varit till försäljning. Därför är den enda långsiktigt hållbara metoden att värdera via kassaflödet. Nedskrivningsbehov leder till att man testat båda alternativen då det är det högsta av värdena som skall ligga till grund vid beräkningen.
- 2) Värdenedgångstest skall genomföras en gång om året. Utifrån det aktuella kassaflödet byggs prognoser upp för de kommande åren vilka därefter nuvärdesberäknas, det som eftersträvas är att få ett nuvärde som är lägre än goodwillvärdet. Proceduren är väldigt detaljerad och teknisk, enda sättet att ifrågasätta är att ha full insyn i de parametrar som bolaget valt i sina prognoser gällande tillväxt, marginalutveckling etcetera. Även om analytiker har en viss uppfattning om hur prognoserna har räknats fram, eftersom deras värderingsmodeller bygger på samma typ av antaganden, är det omöjligt att kontrollera från utsidan. Det finns krav på att ange vad prognoser bygger på, men företag vill endast ligga på gränsen till vad som är lagligt. Denna återhållsamhet beror på att konkurrenter inte skall få för mycket information om företagets affärsverksamhet.
- 3) Om ett företag underlåter att urskilja förvärvade immateriella tillgångar från goodwill efterföljs inte regelverket. Enligt Dan beror detta framförallt på ovana eller att regelverket inte har accepterats fullt ut. Det är en medveten handling från företagets sida att strunta i regeln. Samtidigt tror Dan att med tiden tvingas företag att genomföra det korrekt. Problematiken som skapas när förvärvade immateriella tillgångar inte skiljs ut från goodwill är att företagen slipper göra avskrivningar. Det medför att resultatet blir högre än vad det borde vara. En annan nackdel av att ha en stor andel goodwill är att det leder till ständiga värdenedgångstest. Eftersom värdenedgångstest är en krävande process, då detaljerad information om framtida prognoser måste plockas fram, innebär det att resurser går åt i onödan. Den komplicerade processen innebär också att företag måste ta hjälp av externa experter, revisionsbolag, vid genomförandet av värdenedgångstesten.

4.3 Sammanfattning

Anledningen till att vi även tog med en intervju i vår undersökning var att få en bredare bild. Intervjun genomfördes med en utvald person som är väl insatt i ämnet och kunde därför tillföra expertåsikter till vår undersökning.

Intressant med intervjun var att få en insyn på hur det går till i praktiken, till exempel med identifiering av kassagenererande enheter. Denna information gav oss en helhetsbild, vilket vi kommer ha stor användning av i vår analys och slutsats.

5 Analys

I följande kapitel analyseras resultatet från empirin. Först analyseras vår kvantitativa empiri för att sedan understödjas av analysen av den kvalitativa empirin. Utifrån syftet analyserar vi problemfrågorna genom att binda samman teorikapitlet, metoden och empirin.

5.1 Inledning

Uppsatsen bygger på en kvantitativ undersökning av företag noterade på Stockholm Large Cap- och Mid Cap-lista. Avgränsningen är gjord till Industribranschen, Finansiella branschen och IT-branschen. Det ingår även en kvalitativ del som består av en intervju med en auktoriserad revisor. Syftet med intervjun är att få information om de problem som kan uppstå för företag vid redovisning enligt kraven i IFRS 3, IAS 36 och IAS 38 och som inte går att utläsa ur en årsredovisning. Utifrån detta material analyseras resultatet för att besvara våra problemfrågor. Analysen skall binda ihop uppsatsens litteraturgenomgång, metod och empiri.

5.2 Problemfråga 1

Identifierar företag kassagenererande enheter på vilka goodwillvärden har fördelats samt på vilka nivåer sker det?

Vid förvärv som skett efter den 1 januari 2004 skall företag fördela goodwill på lägsta nivå av kassagenererande enhet, eller grupper av kassagenererande enheter, som kan identifieras i bolaget. Goodwill är skillnaden mellan förvärvets köpeskilling och de identifierade nettotillgångarnas verkliga värde. Det skall vara den interna segmentsnivån i företaget som avgör hur de kassagenererande nivåerna skall fastställas.

I vårt empiriska material har vi identifierat 4 olika nivåer av kassagenererande enheter, eller grupper av enheter. Endast 3 företag har låtit bli att fördela goodwill på kassagenererande enheter - Scania, Avanza och HQ. Anmärkningsvärt är att både Avanza och HQ är noterade

på Mid Cap-listan och befinner sig i den finansiella branschen. Ingen av dem nämner något om kassagenererande enheter i sina årsredovisningar och det är därför omöjligt för externa läsare att få en uppfattning om varför redovisningen har genomförts som den har. Vi kan inte utesluta att det är ett direkt redovisningsfel som begåtts. Scania befinner sig i industribranschen på Large Cap-listan och skriver i sin årsredovisning att de medvetet låter bli att fördela goodwill på kassagenererande enheter. De anser att goodwillvärdet som kan fördelas är en betydelselös del av koncernens totala goodwillpost. Detta resonemang styrks inte av regelverket, varför vi ställer oss kritiska till att redovisa på detta sätt.

Samtidigt ställer vi oss frågande till Seco Tools, Svedbergs och IFS som använder sig av koncernens kassaflöde. Enligt vår intervjuperson är det företagets egen önskan att få hänföra goodwill till hela koncernen, eftersom de då slipper lägga tid på att identifiera lägre nivåer i företaget. Dessutom kan eventuella enheter som går mindre bra, luta sig mot de som går bättre och ett nedskrivningsbehov blir därför mindre troligt än om identifieringen hade skett på lägre nivå. Därmed uppvisas ett högre resultat för koncernen än vad som annars varit fallet. Eftersom det är svårt att kontrollera företags interna verksamheter som utomstående är vi kritiska till att dessa 3 företag inte tydliggör i årsredovisningarna för sitt resonemang kring identifieringen. Regelverkets syfte försvinner när företagen får en allt för stor tolkningsfrihet.

Bland samtliga branscher och listor i vårt empiriska material är Affärs-/Verksamhetsnivån vanligaste vid fördelning av goodwill. Totalt har 45 av 62 företag använt sig av denna. I flera fall likställer företagen Affärs-/Verksamhetsnivån med en annan nivå. Vanligast är då att även använda sig av länder eller andra geografiska områden, men några företag likställer även med dotterbolag. Vår intervjuperson förstärker denna bild och påpekar att länder och Affärs-/Verksamhetsområden är de två segmentsnivåer som används. Väljer ett företag istället att fördela på dotterbolag beror det förmodligen på att det är en enkel avgränsning som underlättar vid internkontroll. Det stämmer även överrens med regelverket enligt IAS 36 p. 80. I figur 1 ges en tydlig bild av att företag i hög grad identifierar kassagenererande enheter på en relativt låg nivå i koncernen. Även om goodwill kan förklaras som synergieffekter för hela företaget och inte enskilda delar, har majoriteten lyckats allokera på en låg nivå. De företag som inte väljer att allokera på låg nivå, kan bero på såväl ovana som ovilja.

Det är svårt att se några tydliga skillnader mellan de tre branscherna eller mellan Large Cap och Mid Cap. Samtliga listor uppvisar samma mönster som i figur 1. Det är endast finansiella branschen på Mid Cap-listan som inte stämmer överrens med figur 1. För det första har bara 4

av de 6 företagen fördelat goodwill på kassagenererande enheter. Av de 4 företag som fördelat goodwill, har 2 av dem gjort det på dotterbolag och 2 på Affärs-/Verksamhetsnivån. Samtidigt är detta en osäker analys då listan endast innehåller 6 företag, men det är ändå värt att notera.

5.3 Problemfråga 2

Genomför företag värdenedgångsprövning av kassagenererande enheter på vilka goodwillvärden har fördelats och leder det till nedskrivningsbehov?

Vid beräkning av om det föreligger ett nedskrivningsbehov på förvärvat goodwill, måste denna först hänföras till en eller flera kassagenererande enheter. En kassagenererande enhet är: den minsta identifierbara grupp av tillgångar som vid en fortlöpande användning ger upphov till inbetalningar som i allt väsentligt är oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar (IAS 36 p. 6). För att fastslå om ett nedskrivningsbehov av goodwill föreligger skall en jämförelse, mellan den kassagenererande enhetens återvinningsvärde och dess redovisade värde inklusive det goodwillvärde som är hänfört till den kassagenererande enheten, göras. Återvinningsvärdet är det högsta av en tillgångs nettoförsäljningsvärde eller nyttjandevärde.

Enligt Deloitte är det svårt att räkna ut nettoförsäljningsvärdet, vilket medför att framförallt nyttjandevärdet används i praktiken, något som också bekräftas av vårt resultat. Tittar vi på det totala antalet företag i populationen genomför samtliga 65 företag värdenedgångsprövning av kassagenererande enheter. Av dessa anger 63 stycken att de använder sig av nyttjandevärde vid beräkning av återvinningsvärdet. En av förklaringarna till detta, enligt vår intervjuperson, är att vid beräkning av verkligt värde krävs det ett pris på den kassagenererande enheten. Om inte enheten varit till försäljning blir priset väldigt svårt att uppskatta. Det medför att den enda långsiktigt hållbara metoden är att beräkna återvinningsvärdet via kassaflödet.

Vad som är värt att reflektera över inom denna process är hur teknisk och detaljerad den är. Att det krävs full insyn i företagens parametrar om någon form av kontroll skall vara möjlig. Företag vill uppfylla de krav som ställs utan att ange för mycket. De vill ligga precis på gränsen till vad som är lagligt enligt vår intervjuperson. Anledningen beror på att konkurrenter inte skall få för stor insyn i företaget. Detta kan ses som motstridiga intressen, då företagen samtidigt vill ge externa läsare och intressenter insyn.

Vid värdenedgångsprövning som inte leder till ett nedskrivningsbehov, spelar det ingen roll vilken av metoderna som används för att beräkna återvinningsvärdet. Använder företaget nyttjandevärdet och det inte leder till ett nedskrivningsbehov, behöver inte nettoförsäljningsvärdet beräknas, då det är det högsta av de båda värdena som gäller.

Vi ställer oss kritiska till att inget av de 18 företag där värdenedgångsprövning ledde till ett nedskrivningsbehov har nämnt nettoförsäljningsvärdet i sin årsredovisning. Eftersom det är det högsta av nyttjandevärdet och nettoförsäljningsvärdet som skall användas för att beräkna återvinningsvärdet, skulle fel metod leda till en felaktig nedskrivningsnivå. Företagen borde, för att underlätta för externa läsare, ange orsaken till varför inte nettoförsäljningsvärdet används. De kan förklara om det beror på att det inte finns en fungerande marknad som kan fastställa priset, eller tillexempel om värdet är lägre än nyttjandevärdet.

Old Mutual i den finansiella branschen på Large Cap-listan genomförde en nedskrivning på 8 miljoner pund till följd av minskade kassaflöden i ett av sina projekt i Sydafrika. Några övriga tillgångar i den kassagenererande enheten behövde inte skrivas ned. Störst nedskrivning genomför Cision, vilka befinner sig i den industriella branschen på Mid Cap. De genomför en nedskrivning på 758,8 miljoner kronor. Bakomliggande orsaker som lett till nedskrivningar varierar från företag till företag. Vanligast är avveckling av verksamhet, förändring av kundbas samt förlust av marknadsandelar.

Av de 18 företag som genomfört nedskrivningar av kassagenererande enheter, är det 5 som även skrivit ned övriga tillgångar i den kassagenererande enheten. Två av företagen befinner sig i den finansiella branschen på Large Cap och de resterande 3 är noterade i den industriella branschen på Mid Cap-listan.

Av de 18 företagen är 13 noterade på Large Cap-listan och 9 av dem tillhör den industriella branschen. Av de 5 företag som är noterade på Mid Cap, kommer 4 från industri. Det är svårt att avgöra om detta beror på att den industriella branschen går sämre än de andra, eller om det finns någon annan bakomliggande orsak.

5.4 Problemfråga 3

Särskiljer företag förvärvade immateriella tillgångar från goodwill?

Förvärvade immateriella tillgångar skall redovisas separat från goodwill om anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt (IAS 38 p. 34). Denna regel innebär att det ställs höga krav på företag att identifiera och särredovisa immateriella tillgångar vid förvärv. Värderingen av immateriella tillgångar skall ske genom anskaffningsvärdet minus avskrivningar och nedskrivningar eller återanskaffningsvärdet. Eftersom reglerna är tydliga på denna punkt, trodde vi att samtliga företag som hade gjort förvärv efter de 1 januari 2004 borde ha immateriella tillgångar skilda från goodwill i sin balansräkning. De flesta företag som vi undersökt har lyckats med detta, men det finns ett antal undantag. Av samtliga 65 företag som har gjort förvärv efter 31 mars 2004 och redovisat goodwill har 13 av dess underlåtit att lyfta ut immateriella tillgångar i förvärvsanalysen. Enligt vår intervjuperson är det en direkt felaktig redovisning att inte lyfta ut immateriella tillgångar från goodwillvärdet. Antingen beror det på ovana eller att regelverket inte accepterats fullt ut.

Av de 13 företagen är det bara 2 som belyser eller ger en förklaring till varför en urskiljning inte har skett. Carnegie, som är noterad på Large Cap-listan och befinner sig i den finansiella branschen, skriver i sin årsredovisning att de endast innehar goodwill och internt skapade immateriella tillgångar. Vi anser då att ett förtydligande av resonemanget borde finnas med i årsredovisningen, för att underlätta för externa läsare. Bure som också befinner sig i den finansiella branschen är noterad på Mid Cap-listan. De har genomfört en preliminär förvärvsanalys i årsredovisningen för 2006. Det beror på att förvärvet skedde sent på året och därmed har det inte funnits tillräckligt med tid att skilja ut immateriella tillgångar från goodwillvärdet. Det tyder på att det är en resurs- och tidskrävande process att genomföra för företagen. Eftersom Bure förklarar sitt agerande på ett tydligt sätt kan en extern läsare lättare ta rationella beslut, än om de befinner sig i ovisshet som är fallet med Carnegie.

Eftersom resultatet kan bli högre om immateriella tillgångar inte redovisas, då de slipper göra avskrivningar, får det direkta konsekvenser vid ekonomiska beslut för externa intressenter. Högre resultat medför felaktiga beslutsunderlag, och om företagen inte förklarar sina resonemang är det svårt att göra egna bedömningar för externa intressenter. Eftersom det bara har gått två år sedan de hårdare reglerna infördes tror vår intervjuperson att det är ovana som

ligger bakom företagens brister att redovisa immateriella tillgångar skilt från goodwill. Samtidigt påpekar han att det är medvetet från företagens sida att låta bli.

Ett annat intressant resultat är att samtliga företag har använt sig av anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar vid värdering av de identifierade immateriella tillgångarna som skilts ut från goodwill. Bara Cision av alla företag har använt sig av återanskaffningsvärde för att värdera utsläppsrätter, men övriga immateriella tillgångar har värderats genom anskaffningsvärdet. IAS 38 p. 37 säger att en immateriell tillgång skall värderas genom hänvisning till en fungerande marknad, efter att den har redovisats första gången.. Det kan även vara medvetet från företagens sida, om anskaffningsvärdet är mindre resurskrävande att använda. En annan tanke är att anskaffningsvärdet minus avskrivningar och nedskrivningar ger ett högre värde på tillgången än eventuella marknadspriser. Det leder till att företagen visar högre värde på sina tillgångar än vad de borde göra.

6 Slutsats

Syftet med uppsatsen är att kartlägga huruvida företag på Large Cap- och Mid Cap-listorna uppfyller redovisningskraven i IFRS 3, IAS 36 och IAS 38. Vidare analyseras hur företag från olika branscher skiljer sig åt. I kapitlet presenteras svaren på uppsatsens tre problemfrågor som därefter tillsammans besvarar uppsatsens syfte. Avslutningsvis tar vi upp förslag till fortsatta studier.

I detta kapitel presenterar vi slutsatserna av våra tre problemfrågor tillsammans med de reflektioner som dykt upp under arbetets gång. Empirin har samlats in genom granskning av årsredovisningar från företag på tre utvalda branscher inom Large Cap- och Mid Cap-listorna på stockholmsbörsen. Genom intervju med en auktoriserad revisor har vi ökat förståelsen för de praktiska problem som kan uppstå vid redovisning i enlighet med IFRS 3, IAS 36 och IAS 38. Vi presenterar följande slutsatser uppdelat på respektive problemfråga.

Identifierar företag kassagenererande enheter på vilka goodwillvärden har fördelats samt på vilka nivåer sker det?

Efter granskningen av årsredovisningar kan vi inget annat säga än att företagen inom populationen identifierar kassagenererande enheter. Vad vi däremot reagerat på under vår granskning är hur dåliga företagen är på att tydliggöra resonemangen till hur de kommer fram till nivån på minsta kassagenererande enhet, eller grupper av enheter. Uppfattningen man får är att företagen endast precis anger vad som krävs av regelverket. Någon form av bakgrund till slutledningsförmågan som lett fram till nivåerna hade underlättat. Regelverkets syfte försvinner när företagen får en allt för stor tolkningsfrihet. Eftersom det är företagets egna tolkningar som ligger till grund för identifieringen av kassagenererande enheter, blir det subjektiva bedömningar. Det är svårt för utomstående att kritiskt granska de nivåer som identifierats.

Vi har inte sett några skillnader mellan de olika branscherna eller mellan Large Cap och Mid Cap, gällande de nivåer av kassagenererande enheter som identifierats. Istället är det tydligt

att de flesta företag fördelar goodwill på Affärs-/Verksamhetsområdet. En del likställer även denna nivå med länder och i några få fall med dotterföretag.

Genomför företag värdenedgångsprövning av kassagenererande enheter på vilka goodwillvärden har fördelats och leder det till nedskrivningsbehov?

Alla företag i undersökningsmaterialet har genomfört värdenedgångsprövning av kassagenererande enheter på vilka goodwillvärden har fördelats. Däremot skiljer sig utfallen mellan branscherna, där den industriella branschen är överrepresenterad bland de företag som skrivit ned kassagenererande enheter. Av sammanlagt 18 företag som skrivit ned är 13 av dem i den industriella branschen. Nio är noterade på Large Cap och 4 på Mid Cap. Detta ser vi som ett tydligt samband, men kan inte konstatera någon bakomliggande orsak. Fem av de 18 företagen har dessutom varit tvungna att skriva ned övriga tillgångar i den kassagenererande enheten. De vanligaste orsakerna till ett nedskrivningsbehov är avveckling av verksamhet, förändring i kundbas och förlust av marknadsandelar.

Särskiljer företag förvärvade immateriella tillgångar från goodwill?

Inom denna punkt har vi konstaterat att 13 företag underlåtit att lyfta ut immateriella tillgångar i förvärvsanalysen. Detta är något som vi ställer oss kritiska till då reglerna inom denna punkt är mycket tydliga. Endast 2 företag belyser eller ger en förklaring till varför en urskiljning inte har skett. Vi anser att om företag väljer att inte lyfta ut immateriella tillgångar i förvärvsanalysen borde en förklaring presenteras.

Att 13 företag inte identifierar immateriella tillgångar från goodwillvärdena har förmodligen olika förklaringar. Detta kan bero på ovana, men det kan även vara ett medvetet val. Samtidigt accepterar nog marknaden en viss tid av anpassning till de nya reglerna. Eftersom redovisningsreglerna som behandlar denna punkt får direkta konsekvenser för företagets resultat, önskar vi tydligare förklaringar i årsredovisningarna till det enskilda företagens tillvägagångssätt.

Enbart ett företag har använt sig av återanskaffningsvärde vid värdering av en förvärvad immateriell tillgång. Övriga immateriella tillgångar i företaget värderades genom anskaffningsvärde minus avskrivningar och nedskrivningar. Den senare metoden har också använts av resterande bolag i undersökningen. Om detta beror på att det inte finns några

fungerade marknader för de immateriella tillgångarna eller om det är lättare att använda sig av anskaffningsvärdet har vi tyvärr inte fått svar på.

6.1 Sammanfattning

Syftet är att kartlägga huruvida företag på Large Cap- och Mid Cap-listorna uppfyller redovisningskraven i IFRS 3, IAS 36 och IAS 38. Vidare skall vi analysera hur företag från olika branscher skiljer sig åt.

Helhetsintrycket från undersökningen är att företagen uppfyller regelverkets krav på ett bra sätt. Samtliga företag fördelar goodwill på kassagenererande enheter, även om nivåerna skiljer sig mycket åt. En del företag redovisar på den högsta nivån i företaget, det vill säga koncernnivå, vilket kan tolkas som att de inte fördelar alls, men majoriteten fördelar på lägre nivåer och då oftast på Affärs-/Verksamhetsnivån. Någon skillnad mellan de 3 branscherna har vi inte kunnat utläsa.

Samtliga företag genomför också värdenedgångsprövning av kassagenererande enheter på vilka goodwill har fördelats och alla utom ett använder sig av nyttjandevärdet vid värderingen. Vilket stämmer väl överens med vad både Deloitte och vad vår intervjuperson nämnt. Företaget som inte har fått poäng på denna punkt redogör inte för hur testet har gått till.

För 18 företag har värdenedgångstesten lett till ett nedskrivningsbehov. Ingen nämner något om nettoförsäljningsvärdet, utan de använder enbart nyttjandevärdet. Det är framförallt företag i den industriella branschen som har genomfört nedskrivningar. Tretton av 18 företag tillhör denna bransch, 9 på Large Cap- och 4 på Mid Cap.

Tretton företag har underlåtit att lyfta ut immateriella tillgångar från goodwill. Endast 2 företag beskriver varför de inte har identifierat några. Det finns inte något tydligt bransch samband mellan företagen som identifierar och de som inte gör det. Det är inte heller något samband som visar att de på Large Cap skiljer sig från de på Mid Cap. Alla företag har använt sig av anskaffningsvärdet minus avskrivningar och nedskrivningar och ett företag har även använt återanskaffningsvärdet för att värdera utsläppsrätter.

6.2 Förslag till fortsatta studier

Som förslag till fortsatt forskning anser vi att ett utökat undersökningsmaterial där samtliga branscher kan ställas mot varandra skulle vara intressant. Det skulle även kunna kompletteras med intervjuer från de undersökta företagen för att på så sätt få tillgång till företagens bakomliggande tankar och strategier vid sin redovisning.

Att utöka granskningen så den även innefattar Small Cap skulle ge en intressant bild.

Intressant är även att undersöka vad investerare och analytiker anser om de förändringar som följt efter införandet av IFRS 3. Har deras förutsättningar förbättrats av redovisningen, det vill säga har de fått större inblick i redovisningen av immateriella tillgångar och goodwill?

Att undersöka hur revisorernas situation har påverkats är också av intresse. Förändringarna måste haft en stor påverkan för yrkesgruppen.

Liknade studier längre fram i tiden är alltid av intresse. Har regelverken inarbetats bättre, skiljer sig resultatet från idag? Har regelverkan medfört att det är en mer rättvisande bild som presenteras i årsredovisningarna?

Källförteckning

Publicerade källor

Andersen, Ib (1998), *Den uppenbara verkligheten*, Studentlitteratur, Lund

Anderson, Nicholas (2004), "Accountancy, Implementing IFRS 3 and IAS 38 - Value judgments", *Financial Reporting*: [www] Volume 134, Issue 1335, 2004 s. 86.

Tillgänglig: URL Elin@lund databas, [2007, Maj, 10]

Andersson Veronica, Ankarcrona Nils, Ledman Ida, "Effekter på redovisningen efter införandet av IFRS 3, IAS 36 och IAS 38", Magisteruppsats, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Ht 2005. Tillgänglig: URL Elin@lund databas, [2007, Maj 14]

Artsberg, Kristina (2005), *Redovisningsteori – policy och – praxis*, Liber Ekonomi, Upplaga 2:1, Malmö

Björk Ola, Grandér Tobias, Tegmalm Johan, "IAS 36 p 134 – Hur väl uppfylls upplysningskraven?", Kandidatuppsats, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet, Ht 2006. Tillgänglig: URL Elin@lund databas, [2007, Maj 15]

Bryman, Alan (2002), *Samhällsvetenskapliga metoder*, Liber Ekonomi, Upplaga 1:1, Trelleborg

Bryman, Alan & Bell, Emma (2005), *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Liber Ekonomi, Upplaga 1:1, Malmö

Deloitte (2004), "Deloitte Agenda", [www]. Tillgänglig: URL [http://www.deloitte.com/dtt/leadership/0,1045,sid%253D89995,00.html] [2007, Maj 7]

Deloitte (2005), "Nya internationella regler för redovisning av företagsförvärv – En guide till IFRS 3", [www]. Tillgänglig: URL [http://news.deloitte.se/material/Guide_IFRS3.pdf] [2007, April 23]

- Ernst & Young (2004), "IFRS 3 Företagsförvärv – Guide till IFRS 3", [www]. Tillgänglig: URL [[http://www.ey.com/global/download.nsf/Sweden/GuideIFRS3/\\$file/GuideIFRS3.pdf](http://www.ey.com/global/download.nsf/Sweden/GuideIFRS3/$file/GuideIFRS3.pdf)] [2007, April, 23]
- Ernst & Young (2005), "IAS/IFRS 2005 – En jämförelse mellan International Accounting Standards och Redovisningsrådets rekommendationer", [www] Tillgänglig: URL [http://www.ey.com/global/Content.nsf/Sweden/LIbrary_IAS_IFRS_2005_natbok] [2007, April, 23]
- Fagerström, Arne & Lundh, Simon (2005), *Internationella redovisningsregler IAS – med svenskt perspektiv*, Linköpings Universitet
- Flesher, Dale L & Flesher, Tonya K (1986), "Ivar Kreuger's Contribution to U.S. Financial Reporting", *The Accounting Review*: [www] Volume 61, nr. 3, 1986 s. 421-435. Tillgänglig: URL Elin@lund databas, [2007, April, 23]
- Jacobsen, Dag (2002), *Vad, hur och varför?*, Studentlitteratur, Lund
- Jönsson, Sten (1991), "Role making for accounting while the state is watching", *Accounting Organization and Society*: [www] Volume 16, nr 5/6, 1991 s. 521-546. Tillgänglig: URL Elin@lund databas, [2007, April, 23]
- Kam, Vernon (1990), *Accounting theory*, John Wiley & Sons Inc, Upplaga 2, New York
- Lundahl, Ulf & Skärvad Per-Hugo (1999), *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*, Studentlitteratur, Upplaga 3, Lund
- Nilsson, Stellan (2002), *Redovisningens normer och normbildare*, Studentlitteratur, Upplaga 2, Lund
- Nilsson, Sven-Arne (2003), "Poolningsmetodens vara eller ej", *Balans nr 3, 2003*.
- OMX Handel – Den Nordiska Börsen, [www] Tillgänglig: URL [<http://www.omxgroup.com/nordicexchange/omhandeln/handel/nordiskaborsen/>] [2007, Juni 1]
- OMX Handel – Sektorer, [www] Tillgänglig: URL [<http://www.omxgroup.com/nordicexchange/omhandeln/handel/sektorer/>] [2007, Juni 1]

Persson, Lars-Erik, Hultèn, Karin (2006), "Goodwill – ett område som krävt betydande insatser", *Balans nr 6-7, 2006*.

Pettersson, Gertrud (1997), "Att skriva rapporter – Om formen och dess betydelse för innehållet", *FEK502 Lektionskompendium Integration VT06*, Studentlitteratur, Upplaga 2, Lund

Redovisningsrådets verksamhet, [www] Tillgänglig: URL
[<http://www.redovisningsradet.se/redo-verksam.shtml>] [2007, April 26]

Thomasson, Jan (2000), *Externredovisning och finansiellanalys*, Liber Ekonomi, Upplaga 10, Malmö

Willmott Hugh C, Puxty Anthony G, Robson Keith, Cooper David J, Anthony Lowe E (1992), "Regulation of Accountancy and Accountants: A Comparative Analysis of Accounting for Research and Development in Four Advanced Capitalist Countries", *Accounting Auditing & Journal: [www] Volume 5, nr 2, 1992 s. 32-56*. Tillgänglig: URL
Elin@lund databas, [2007, April 26]

Muntliga källor

Kjellqvist, Dan, Auktoriserad revisor samt partner, KPMG. Personlig intervju den 31 maj 2007.

Bilaga 1

Företag i undersökningen

	Large Cap	Mid Cap
Industri	ABB	Addtech
	Alfa Laval	B&B Tools
	Assa Abloy	BE Group
	Hexagon	Beijer Alma
	NCC	Cardo
	Peab	Cision (tidigare Observer)
	Saab	Fagerhult
	Sandvik	Gunnebo
	SAS	Gunnebo Industrier
	Scania	Haldex
	Securitas	Indutrade
	Seco Tools	Midway
	Skanska	Munters
	SKF	Nibe
	Trelleborg	Securitas
	Volvo	Studsvik
		Sweco
		Svedbergs
		TransCom WW
	Ångpanneföreningen	
Finansiella	Carnegie	Avanza
	Handelsbanken	Bure
	Investment AB Latour	HQ
	JM	Invik
	Kaupting bank	Nordnet
	Kinnevik	Skanditek
	Lundbergs	
	Nordea	
	Old Mutual	
	OMX	
	Ratos	
	SEB	
Swedbank		
IT	Ericsson	Anato Group
	Nokia	HiQ
	TietoEnator	IBS AB
		IFS
		Nolato
		Partner Tech
	Teleca	